Št. 268 POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI (LEGGE CENTESIMI CON IN PUNTO) V Trstu, nedeljo 11. novembra 1923. Posamezna številka 20 cent. Letnik XLVII

Izhaja, izvzemši ponedeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica Jugoslavija Ašiškega št. 20, I. nadstropje. Dopisi naj se pošiljajo ... pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Odgovorni urednik Anton Gerbec. — Lastnik ... Naročnina znaša za mesec: L 7.—, ... Za inozemstvo mesečno ... Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov mm po 40 cent. osmrtnice, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—; oglasi denarnih zavodov mm po L 2. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2. — Oglasi, naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Ašiškega štev. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Izenačenje med državljani

«Trdno upamo, da Italija, dežela svobode in kulture, ne bo z nami ravnala kot mačeha, ampak kot prava mati.»

To nado je izjavil devinski dekan gospod Ivan Stolfa, na sprejemu pri ministrskem predsedniku Mussoliniju.

Ta poslednji je odgovoril: «Italija je vredna spoštovanja in bodite uverjeni, da vas bomo spoštovali kot d r ž a v l j a n e.»

Ta beseda je sicer lepa, zveneča. Nima pa vrednosti za drugorodne državljane, ker je glede njih elastična, neopredeljena brez vsebine, ker ne izjavlja nič določenega v odgovor na nado, izraženo po g. dekanu Stolfi. Najmanj pa kaj obveznega. Pojem «spoštovanja državljanov» v izjavi g. Mussolinija je za nas kaj relativen in razteglji v. Na sploh vsebuje mnogo, za položaj našega naroda v tej pokrajini in njegovo borbo za najelementarnejše pravice — pa nič!

G. Mussolini je obljubil, da nas bodo spoštovali «kot državljane». Vzel pa je vodo v usta, ko naj bi bil temu pojmu podal določnejšo vsebino, ko naj bi bil povedal, kar bi spopolnilo to izjavo, da bi imela vrednost za našo narodno manjšino v državi. Obmolknil je, ko naj bi bil povedal, k a k o hoče vlada postopati z nami kot z j u g o s l o v e n s k i m i d r ž a v l j a n i I t a l i j e?!! Ali in kako misli zadostiti narodnim in političnim pravicam in kulturnim potrebam slovenskih in hrvatskih državljanov?! Ali hoče spoštovati jezik, običaje in čustva našega ljudstva?! Ali se hoče vlada napram nam ravnati po geslu, ki ga je svoječasno on sam proglasil, ko je govoril o drugorodnih državljanih: enake dolžnosti in enake pravice!

Njegov molk z ozirom na ta za nas najvažnejša in odločilna vprašanja vzbuja v nas sum, da se je med tem premislil ter da je začel glede nas svoje razumevanje o enakih pravicah in dolžnostih usmerjati po načelu, ki so mu glasniki hipernacijonalisti: da je namreč naša država strogo nacijonalna in da kot taka ne priznava nikakih narodnih manjšin in nobenega drugega jezika v svojih mejah razen državnega, italijanskega! Ker pa si tega napram slovenskim možem vendar ni upal naravnost in odkrito povedati, je gospodu Mussoliniju zastala na jeziku vsaka konkretna in odločna izjava ter se je omejil na splošno frazo o «državljanih». Menda smo prav blizu resnice, če si domnevamo, da bi bil najraje rekel: Postanite Italijani, odrecite se svoji narodnosti, ne zahtevajte nikakih narodnih in jezikovnih pravic, pred vsem pa ne svojega šolstva! Potem še le, ko boste tako «izenačeni» drugim državljanom Italije, vas bomo spoštovali kot državljane in bo veljalo v polni meri tudi za vas načelo: enake dolžnosti in enake pravice!

Če bi bil gospod Mussolini tako odgovoril gospodu dekanu Stolfi, bi bilo to za našo narodno manjšino sicer odkrita napoved politike iztrebljenja našega narodnega bistva do korena, ali bilo bi — iskreno. Ali tudi državniško modro in pravično — to je drugo vprašanje.

«Izenačiti» nas hočejo. Vprašanje pa je, ali je tako mehanično izenačenje res odraz enakosti v dolžnostih in pravicah? Ni. To bi bilo nekaj abstraktnega in ne dejanskega. Take enakosti ni niti med posameznimi pokrajinami stare kraljevine v gospodarskem in kulturnem pogledu. Severni in južni Italijani živijo v tako različnih gospodarskih, kulturnih in socijalnih razmerah, da bi nasilno izenačenje pomenilo največjo krivico. To je tako, kakor da bi hotela država uveljaviti davčno politiko, ki bi vse državljane enako obremenjala brez vsakega ozira na njih gospodarske razmere in njih davčno sposobnost. Ali pa, če bi rekla: ker ste kot državljani vsi enaki, je dovolj, da ima vsa naša pokrajina svoj železniški kolodvor v Trstu. Tako boste vsi enaki! Taka železniška uprava bi bila blazna. Ob vsej progi so potrebne postaje, ker jih zahtevajo dejanske gospodarske in obratne potrebe. **Resnična enakost med državljani je podana le z upoštevanjem razlik.** Če bi morala nositi enaka bremena in vršiti enake dolžnosti imovitnik in siromak, to ne bi bila nikaka enakost v dolžnostih in pravicah, ampak najkričnejša neenakost.

Isto velja glede moralnih in etičnih dobrin. Če so eni narodnosti zagotovljene vse kulturne potrebe in podana vsa jamstva za nacijonalni obstanek in razvoj, od druge pa se zahteva, naj se vsemu temu odreče v imenu tistega abstraktnega izenačenja, potem ta poslednja ne uživa enake pravice — čeprav mora vršiti iste dolžnosti: torej ni to nikako izenačenje, ampak podjarmljenje.

Našim gospodarjem v Rimu bi nujno priporočili, naj bi se nekoliko poglobili v zgodovino avstrijske vladavine v dobi, ki se je pričela s cesarjem Jožefom v osemnajstem stoletju in se je nadaljevala do pod konec devetnajstega stoletja. Tudi oblastniki na Dunaju so hoteli vse državljane «izenačiti», to je: stisniti jih v nemško uniformo. Dasi je že cesar Jožef temeljito pogorel s temi poizkusi, so nasledniki nadaljevali z njimi z vso trdovratnostjo. Niso uspeli niti oni, pač pa so nakopali državi žalosten sloves krivičnice in nasilnice, da so jo slednjič preklinjali vsi nje nenemški narodi. To pa zato, ker niso hoteli biti «izenačeni» za ceno svoje narodne smrti.

G. Mussolini naj nas drugače izenači! Poskrbi in ukrene naj, da bomo tudi mi jugoslovenski državljani izenačeni onim italijanske narodnosti s tem, da bomo uživali iste narodne in jezikovne pravice, da bo zadoščeno vsem našim kulturnim potrebam, da bomo mogli živeti svoje narodno in kulturno življenje, kakor je zagotovljeno drugim državljanom! Potem še le bomo res enaki! Potem še le bo podan dokaz, da nas v Rimu res spoštujejo, kot svoje državljane. Potem še le bomo mogli z mirno zavestjo vršiti tudi svoje dolžnosti! Dokler pa po visel nad nami Demoklejev meč raznarodovanja, nas ne morejo pomiriti niti najlepša zatrdila g. Mussolinija, da nas hočejo spoštovati!

Pomirjenje nam more dati sedanja vlada le s tem, **da temeljito revidira svojo manjšinsko politiko napram našemu narodu.** In uverjena naj bo, da stori s tem tudi državi najdragocenejšo uslugo, ker ji pred narodi Evrope, **ki se vsi borijo za svojo narodno svobodo,** zagotovi sloves res svobodoljubne, demokratične, vsem državljanom enako pravične države! Potem se bodo vsi narodi v spoštovanju klanjali pred njo kot činiteljem evropske politike, ki stremi za vzvišenim ciljem, za pomirjenjem med narodi, kar pomeni na koncu konca: mir v Evropi!

Reško vprašanje

Pred rešitvijo spora? - Promet z Brajdico se obnovi - Protest reške ustavodajne skupščine

BEOGRAD, 10. Pričakovati je, da se pogajanja med Beogradom in Rimom zaključijo. Vsa znamenja kažejo na to, da bo Italija via facti dosegla aneksijo Reke. Svoj položaj na Reki si vedno bolj utrjuje. Na dan prihajajo več ali manj konkretni dokazi in okolnosti, iz katerih se da sklepati na to aneksijo. V prvi vrsti okolnost glede korekture mej v Sloveniji. Jugoslovenski generalni štab je te korekture odobril. Korektura mej v Sloveniji bi naj bila Jugoslaviji nagrada Italije za Reko. Polkovnik Daskalović, ki je vodil razmejitvena dela, še dalje konferira z vodilnimi krogi. Razmejitveno vprašanje napram Reki in Italiji ima biti definitivno rešeno na eni prihodnjih sej ministrskega sveta.

BEOGRAD, 10. Minister za zunanje stvari dr. Ninčić je poslal sporazumno s prometnim ministrom Jankovićem generalni železniški direkciji odlok, ki odreja otvoritev blagovnega prometa na progi Sušak-Brajdica. Potniški promet se bo otvoril v nekaj dneh.

LJUBLJANA, 10. V četrtek 8. nov. se je v Kraljevici vršila seja reške konstituante; navzočih je bilo 48 poslancev, 6 poslancev se je opravičilo. Načelnik reške vlade Zanella je poročal o razvoju reškega vprašanja v zadnji dobi. Kot najvažnejši dogodek je označil vpis rapallske pogodbe pri Zvezi narodov, ki se je po treh letih odlašanja končno izvršil dne 12. septembra t. l. S tem je dobila vlada trden temelj za svojo akcijo pred Zvezo narodov. Pogajanja med Jugoslavijo in Italijo se vlečejo brez uspeha, ker Italija še vedno zahteva aneksijo Reke, Jugoslavija pa dosledno in odločno vstraja na lojalni izvršitvi cele rapallske pogodbe. Toda naj se iztečejo ta pogajanja tako ali tako — končno besedo ima sedaj Zveza narodov. Reško prebivalstvo sme mirno pričakovati rešitve, ki mora prinesti popolno samostojnost in neodvisnost Reke. — Nato je Zanella poročal o razpustu državne policije, ki ga je narekovalo sedanje pomanjkanje denarja. Pri tej priliki je zavrnil vesti, da njegovo vlado plačuje Jugoslavija in ugotovil, da se reška vlada vzdržuje z lastnimi sredstvi, s posojili in bančnimi operacijami. Vsekakor je njen finančni položaj v sedanjih gospodarskih razmerah in splošnem pomanjkanju denarja težaven, prav zato se je odločila za razpust policije. Konstituanta je Zanellovo poročilo vzela z odobravanjem na znanje in sklenila dnevni red, v katerem izraža neomajno voljo, da postane Reka neodvisna in samostojna država kakor zajamčuje rapallska pogodba in končno izraža vladi popolno zaupanje.

TRGOVINSKA POGODBA MED JUGOSLAVIJO IN POLJSKO

BEOGRAD, 10. Iz Varšave se javlja, da se o priliki poseta jugoslovenskih poslancev v Varšavi ratificira trgovinska pogodba med Jugoslavijo in Polisko.

Sestava nove portugalske vlade

LIZABONA, 10. Alfonz Costa je odbil sestavo nove vlade, ker so nacijonalisti odpovedali svoje sodelovanje. On pa ni hotel vladati samo s pomočjo demokratov in lastne stranke. Sestava vlade bo poverjena De Sylva, ki bi se opiral na demokratsko večino parlamenta.

LIZABONA, 10. Ker so propadli vsi dosedanji poizkusi sestave nove vlade, jo bo sestavil Catanho Mennozes.

Potovanje ruskega učenjaka

MOSKVA, 10. Ruski učenjak Lazarov, ki se je nahajal na študijskem potovanju po Italiji, je odpotoval na Francosko, odkoder se bo odpeljal na Nizozemsko in v Ameriko.

Muslimani prosijo Ruse za zatočišče

MOSKVA, 10. Muslimansko duhovništvo iz Tuskenda je zaprosilo sovjetsko vlado za zatočišče za Muslimane iz Bagdada, ki jih preganjajo Angleži.

Mussolinijeve čestitke kralju

RIM, 10. Mussolini je odposlal sledečo brzojavko: Nj. Vel. kralju, Racconigi: O priliki rojstnega dne Vašega Veličanstva, kateri je dan praznovanja vsega italijanskega ljudstva, mi je v veliko veselje, da morem poslati Vašemu Veličanstvu tudi v imenu svojih tovarišev v vladi in gotov, da tolmačim s tem čustva vsega ljudstva, najsrčnejša voščila s ponovnim zagotovilom najponižnejše udanosti. — Mussolini.

Rok za vlaganje prošenj za vojne pokojnine

RIM, 10. Finančno ministrstvo (glavno ravnateljstvo oddelka za vojaške podpore) javlja: **Dne 31. decembra 1923.** poteče rok za vlaganje prošenj v svrho dosege vojnih pokojnin ter brezplačnih zavarovalnih polic za bojevnike. Te prošnje se bodo morale vložiti najkasneje do 31. decembra 1923. pri osrednjem ravnateljstvu za vojne pokojnine ali pri pokrajinskih uradih za vojne pokojnine, ki se nahajajo pri posameznih prefekturah. Imenovanim uradom se bodo morale doposlati v teku omenjenega časa tudi vse tozadevne prošnje, ki se nahajajo v občinskih uradih, pri udruženjih za oskrbo bojevnikov ali v podobnih uradih, ker bi se sicer v smislu zakona ne spoštovale.

Smrtni padec loretskega škofa

ANCONA, 10. Danes se je nahajal mons. Alfonz Mario, škof v Loretu, na dvorišču škofovske palače in nadzoroval nekaj zidarjev, ki so popravljali vodnjak. Kljub njihovemu svarilu, je stopil na neko desko, ki se je zlomila. Škof je padel v 12 metrov globoki vodnjak in ostal takoj mrtev. Došli zdravnik je mogel ugotoviti samo še smrt.

Amerika ne bo posredovala v Evropi

PARIZ, 10. Agencija Havas poroča iz Washingtona:

Vlada Zedinjenih držav je končnoveljavno sklenila, da ne bo poslala svojih zastopnikov na konferenco izvedencev za ugotovitev plačilnih zmožnosti Nemčije.

PROTI POVRATKU KRONPRINCA V NEMČIJO

PARIZ, 9. Tajnik poslaniške konference je sprejel pritrdilo vseh zavezniških vlad glede korakov, ki jih namerava napraviti v Haagu in Berlinu proti povratku kronprinca na Nemško. Odločitev poslaniške konference od srede postane glede dvojnega koraka pri nizozemski in nemški vladi nocoj izvršna. Francoski pooblaščeni minister v Haagu, ki je že prejel načrt spomenice bo tekom jutrišnjega dne izvršil svojo nalogo. Nemška vlada bo obveščena potom obvestila, ki je bilo nocoj odposlano odpravniku poslov v Parizu De Moske. Obe noti bosta izročeni Poincaréju kot predsedniku poslaniške konference.

Kronprinc zapustil Nizozemsko

HAAG, 10. Glasom obvestila nizozemske vlade je bivši kronprinc zapustil Wieringen v namenu, da potuje na Nemško. K temu se je odločil, ko je zvedel, da se nemška vlada ne bo protivila njegovemu povratku. Preskrbel si je pravilni nemški potni list in se odpeljal z automobilom. Prekoračil je mejo, spremljan od svojega pobočnika in enega sluge. Podal se bo na svoj gradič v Šleziji.

AMSTERDAM, 10. Handelsblad prinaša depešo, ki javlja, da je kronprinc zapustil Wieringen danes zjutraj in odpotoval proti nemški meji.

AMSTERDAM, 10. Nizozemska vlada javlja uradno, da je odpotoval kronprinc danes zjutraj proti nemški meji v spremstvu svojega pobočnika von Mühlena. Vlada je bila obveščena, da je kronprinc prekoračil nemško mejo danes zjutraj in nadaljeval svojo pot proti svojemu gradiču Höls v Šleziji.

SEJA MEDNARODNE TRGOVSKE ZBORNICE

PARIZ, 10. Včeraj zvečer se je vršilo jesensko zasedanje sveta mednarodne trgovske zbornice pod predsedstvom ameriškega bankirja Bootha. Svet se je pečal z delovanjem trgovske zbornice do ženevske konference za ureditev carin in določil smernice nadaljnega postopanja pri posameznih vladah za čimprejšnjo ratifikacijo in uveljavljenje ženevske konvencije in odstranitev težkoč, ki ovirajo svobodno izvrševanje mednarodne trgovine. Nadalje je svet razpravljal o zadržanju zbornice pri predstoječi konferenci za promet in tranzit in pri tem potrdil načela rimskega kongresa. Vprašanja, ki se tičejo morskega prometa, so bila podrobno obravnavana v pomorskem mednarodnem odboru. V tej sekciji so predložile delegacije posameznih držav kot navadno poročila o gospodarskem stanju svojih držav. Končno so se vršili zasebni razgovori med raznimi predstavniki svetovnega gospodarstva v svrho ugotovitve dejanskega položaja z ozirom na reparacijski problem.

Celoletni proračun sovjetske Rusije

MOSKVA, 10. Finančni komisar Sokolnikov je izjavil, da bo 1. decembra predložen prvikrat proračun za leto, mesto proračunov za tri in štiri mesece. Proračun za leto 1923-24 znaša 1750 milijonov zlatih rubljev, medtem, ko je znašal proračun prejšnjega leta 1250 milijonov. Dve tretjini stroškov bosta kriti z dohodki; tretji del pa s krediti in samo v neznatni meri z emisijo. Ruski papirnati denar se bo rabil kot drobiž. Sovjetske devize bodo nadomeščene z zakladnimi priznanicami in s srebrno veljavo.

Podrobnosti o udušitvi upora na Bavarskem

MÜNCHEN, 10. «Hoffmann Korrespondenz» poroča uradno: Med pogovori, ki so se vršili v preteklih tednih, sta Hitler in Ludendorff zagotavljala Kahru in Lossowu, da se bo upor popolnoma posrečil. V torek popoldne je Kahr izjavil nacijonalističnim organizacijam, da on sicer stremi za istimi cilji kakor organizacije same, a ne bo nikdar trpel kakega puča, proti kateremu bo nastopil z vso odločnostjo. V pogovoru, ki se je vršil v četrtek popoldne so Kahr, Ludendorff, Lossow in Seisser ugotovili, da se njihovi cilji krijejo; edino glede dneva pričetka upora se niso mogli sporazumeti. Ludendorff je bil zato, da se gibanje takoj prične. V četrtek zvečer je general Hitler prisilil, s pištolo v roki, Kahra in Lossowa, da sta izjavila, da sta pripravljena sodelovati v revolucijonarni vladi ter pri uporniškem gibanju sploh. Kahr in Lossow sta se vdala sili, ker sta bila prepričana, da bo edino na ta način mogoče ohraniti edinstvo bavarske države. In res, ko sta na podlagi teh izjav dosegla popolno prostost delovanja, sta spet prevzela svojo službo ter takoj odredila mobilizacijo čet in policije. Istočasno sta poslala v svet potom brezžičnega brzojava poročilo, v katerem sta obsodila Hitlerjeve in Ludendorffove ukrepe. V petek zjutraj je Kahr objavil proglas proti uporu; obenem je bavarski narod opozoril, da bo bavarska vlada smatrala vskogar, ki je sokriv na uporu, za izdajalca domovine. Dalje je Kahr takoj razpustil vse nacijonalistične organizacije, med njimi tudi udruženje «Oberland». Popoldne še ni bilo znano, kje se nahajajo ministrski predsednik Knilling, ministri Schweyer, Kaertner in Wulzhoffer, ki so jih ujeli nacijonalisti.

Vojaška akcija - Hitler pobegnil

Takoj kakor je Hitler proglasil bavarsko vlado za odstavljeno, je gen. von Kress, ki je ostal zvest berlinski vladi, odpotoval v Regensburg, odkoder se mu je posrečilo stopiti v zvezo z Lossowom potom brezžičnega brzojava. Nato je odredil takojšnjo mobilizacijo čet, ki so bile poslane na avtomobilih v München. Z rednimi četami, s pomočjo, ki je prišla iz Regensburga, ter s policijo je Lossow pričel včeraj zjutraj akcijo proti upornikom, ki jih je vodil Ludendorff. Lossow je s svojimi četami obkolil mesto. Kmalu popoldne so se morali uporniki umakniti pred rednimi četami v središče mesta, pri tem je bil ujet bivši predsednik policije Pöhner; mnogo uporni kov je bilo razorožen ih. Proti večeru so se uporniki držali še samo na dveh mestih, t. j. v palači, kjer se je nahajalo nekdaj vojaško poveljništvo — v tej palači sta se nahajala Ludendorff in Hitler —, ter v neki pivovarni. Tedaj je gen. Lossow pozval upornike, naj se vdajo. Ob 18. uri sta bila ujeta Ludendorff in poveljnik nacijonalistične organizacije «Oberland», Rössner; Hitlerju se je posrečilo baje ubežati, dasi je bil ranjen. V boju je padlo kakih 10 ljudi. V ostalih mestih Bavarske ni prišlo do upora.

General Seeckt je preklical odredbo, na podlagi katere je bilo prepovedano objavljanje neuradnih vesti o dogodkih na Bavarskem.

Ludendorff pred vojnim sodiščem?

MÜNCHEN, 10. Gen. Ludendorff je bil danes ob 10'30 pripeljan pred vojno sodišče, ki bo sodilo upornike. V bavarskih političnih krogih so mnenja, da bo Ludendorff, ki je kriv veleizdaje, obsojen na smrt in sicer z ustrelitvijo. Ta domneva pa je zelo malo verjetna spričo dejstva, da je moč nemških nacijonalistov, kljub porazu, ki so ga doživeli, še vedno velika.

Bavarska vlada je izdala mal proglas na narod, ki so ga podpisali Kahr, Lossow in polkovnik Seisser. Proglas pravi: «V imenu vlade se zahvaljujemo hrabrim četam in državni policiji za dokaz njihove zvestobe.»

Ustanovitev porenjske banke

DÜSSELDORF, 10. Deželni zbor je odobril načrt ustanovitve porenjske banke. Načrt predvideva 30 odstotno udeležbo francoskega kapitala. Izdelal ga je visoki francoski komisar za Porenje ob sodelovanju porenjskih finančnikov z Hagerom, predsednikom trgovske zbornice v Kölnu na čelu. Novi razgovori se bodo vršili v kratkem v Koblenzu, da se končnoveljavno določi podlaga za pravila banke in način izdaje nove veljave.

Protest porenjske republikanske vlade proti Angležem

PARIZ, 10. Agencija Havas poroča iz Düsseldorfa, da je naslovil načelnik provizorične porenjske republike Matthes na visokega angleškega komisarja v Koblenzu protestno noto radi kršitve nevtralnosti, ki so jo zagrešile angleške oblasti v Koblenzu s tem, da so dopustile porenjski policiji zasledovati in zapirati osebe, ki soglašajo z republikanskim gibanjem.

Neutemeljene vesti o nastanitvi kronprinca v Švici

BERN, 10. Vest, ki se širi v Švici in jo je prinesel neki angleški list, da se kronprinc nastane v Švici je brez vsake podlage. Zagotavlja se, da ne bi imela slična prošnja v danih razmerah nikakega uspeha.

Pogreb vojaških žrtev nemirov v Krakovu

KRAKOV, 10. Pogreba vojakov, ki so padli kot žrtve nemirov, se je udeležila ogromna množica ljudstva. Predsednika republike je zastopal vojni minister Szeptycky.

Pismo iz Jugoslavije

Ljubljana, 8. novembra 1923.

Beograjska diplomacija zaznamuje svoj nesporni diplomatski uspeh. Bolgarska je točno v odrejenem roku sprejela vse zahteve Beograda. Uspeha beograjske vlade nikakor ni podcenjevati, ker je bil na eni strani odpor makedonstvujuščih, glavnih stebrov režima, velik, na drugi strani pa tudi bolgarska ni bila brez zagovornikov. Ta dva argumenta sta bila vzrok, da je vlada g. Cankova kolebala do zadnjega in da je Beograd izvedel za izpolnitev ultimata šele v zadnjih urah.

Prepričan sem, da bi vlada gospoda Cankova silno rada sledila želji makedonstvujuščih, da niso razmere v Bolgarski tako silno nezdrave in nevarne. Kljub vsej zmernosti beograjskega ultimatuma se je vlada g. Cankova vendarle zavedala, da niso Srbi tisti, ki bi se bali iti do skrajnosti. In odredbe jugoslovenskega vojnega ministra ob bolgarski meji so pričale, da je srbska volja močna in da ni niti oborožena intervencija izključena. Kaj pa tedaj, če bi se pridružili jugoslovenski vojski do skrajnosti nezadovoljni zemljedelci in komunisti, kaj potem, če bi ti uporabili pohod jugoslovenske vojske v to, da bi obračunili s svojimi neizprosnimi nasprotniki? Zdi se mi, da je odgovor nad vse jasen, tako zelo jasen, da je morala tudi vlada gospoda Cankova vgrizniti v kislo jabolko in sprejeti jugoslovenski ultimatum brez pridržka.

Poleg bolgarskega vprašanja je najbolj vznemirjalo jugoslovensko javnost vprašanje inflacije in deflacije. In po pravici! Saj je bilo s tem vprašanjem zvezano vprašanje dinarja. Ali novi bankovci in dinar pade, ali pa se ne tiska novih bankovcev in dinar ostane trden, če sploh ne naraste. Res je sicer, da more to marsikako banko stati življenje, toda bolje, da trpe le nekateri, nego pa vsi.

Na seji Narodne banke se je odločilo o tem vprašanju. Kot zagovorniki inflacije so nastopili zastopniki zagrebških bank (grof Kulmer) in pa beograjski industrijalec Savčič. Resnici na ljubo treba povedati, da so bile nekatere zagrebške banke proti inflaciji. Kot glavni govornik proti inflaciji je nastopil finančni minister dr. Stojadinović. Njegov nastop je bil nad vse srečen in njegovi argumenti tako tehtni, da je n. pr. grof Kulmer od svojega stališča odstopil.

Dr. Stojadinović je povdarjal, da ni vzrok pomanjkanja denarja v premalem številu bankovcev, temveč v napačno danih kreditih. Banke so vložile svoj na kratke roke sprejet denar v industrije in ker jim te ne morejo takoj donašati onega dobička, na katerega so računale in ker je poleg tega velik del v industriji naloženega denarja nerazpoložljiv, je tu pomanjkanje denarja. S povečanjem kontingenta novčanic se pomanjkanju denarja ne odpomore, ker bi nujen padec dinarja dvignil cene in s tem zopet povzročil pomanjkanje denarja. Prišli bi tako na ono pot, ki danes uničuje Nemčijo in kateri se je ognila Avstrija le z največjimi žrtvami. Povečanje števila bankovcev ne more povzročiti drugega ko da dá lepe in kratkotrajne sanje, zato pa bi bilo prebujenje tem bolj kruto. Tudi z zunanjim posojilom se ne da pomagati. Ni sedaj čas za posojilo in če bi ga tudi dosegli, bi bilo drago in vezano na gotove pogoje. Industriji ne grozi od deflacije prav nobena nevarnost. Edino to je mogoče, da bi nekatere tovarne menjale lastnike. Za odpravo pomanjkanja denarja je samo en lek. Državni proračun mora biti aktiven. Doseženo mora biti ravnovesje v državnih izdatkih. To je sedaj doseženo. Ni res, da ostaja država na vseh koncih in krajih dolžna industriji. Skoraj vse terjatve industriji se likvidirajo in če se to ne vrši hitreje, je vzrok samo v počasnem postopanju in pa v tem, ker so računi posameznih industrij in bank raztreseni po vsej državi.

Finančnemu ministru je skušal ugovarjati veleindustrijalec Savčič, ki je predlagal, da se naj poviša kovinska podloga Narodne banke in nato izdajo novi bankovci. Toda tudi ta predlog je zavrnil finančni minister, ter dejal, da prihaja od onih, ki se svojih inlacijskih predlogov sramujejo.

Ko se je finančnemu ministru pridružil še trgovinski minister, je upravni svet Narodne banke sklenil, da ostane pri sedanji politiki in da se novih bankovcev ne tiska.

Pa ker sem že pri naši gospodarski politiki, še par podatkov iz našega proračuna.

Vsi redni dohodki so proračunjeni na preko 8.737 milijonov, izredni pa na 1.606 milijonov dinarjev. Največ dohodkov dajo monopoli. Tobak 1.530, sol 289, užigalice 162 in cigaretni papir skoraj 100 milijonov dinarjev. Drugi največji dohodek da carina in sicer preko 1620 milijonov dinarjev.

Neposredni davki in takse naj bi dale: v Srbiji 162,604.577, v Črni gori 9,000.000, v Bosni in Hercegovini 55,249.000, v Dalmaciji 15,983.000, v Hrvatski in Slavoniji 137,300.000, v Sloveniji 51,632.250 in v Vojvodini 219,000.000 dinarjev. Pa poglejmo si še druge številke, če je v resnici upravičeno ono veliko grmenje proti poklepu Beograda. Invalidskega davka plačujejo Srbija 17, Črna gora 1, Bosna 5'8, Hrvatska 11, Slovenija 4 in Vojvodina 10 milijonov dinarjev.

Razveseljivo je, da so dohodki državnih podjetij in rudnikov skoraj povsod

znatno narasli. Tako na državnem posestvu v Beljem za preko 100 milijonov, v Topolovcu za preko 5, v Topčideru za preko 1 milijon, državni rudniki v Bosni za celih 176 milijonov in tudi državna posestva na Hrvaškem za 23 in pol milijonov dinarjev.

Vsi dohodki iz Slovenije so proračunjeni na 166,691.009 dinarjev. Tako naj bi dali državni gozdovi preko 5, Rogaška Slatina skoraj 7, državni rudniki in celjska cinkarna 27 in pol, Kmetijske šole 1'6, pošta preko 60 milijonov dinarjev.

Seveda je pri tem razumeti le bruto dohodek. Že ta površni pregled kaže, da Slovenija z ozirom na svoje gospodarsko stanje sicer nikakor ni malo obdačena, da pa tudi druge pokrajine morejo zapeti isto pesem.

Najslabše odreže v proračunu na vsak način Hrvatska, ki je obdačena ravno tako, oziroma pravilneje še bolj ko druge pokrajine, zato pa dobi od države najmanj. Je to posledica Radićeve abstinenčne politike. Abstinenca je drag luksus in tudi hrvatski kmet bi bolje storil, če bi si ga ne privoščil. Proračun se sedaj razpravlja v finančnem odboru in značilno je, da so se morali zavzemati za Hrvatsko nehrvaški poslanci. Značilno pa je tudi to, da so njihove intervencije zalegle. Torej vendar niso Srbi tako zakrknjeni kakor pravi Radić.

Naš notranje politični položaj je ostal neizpremenjen. Zbor zaupnikov SLS je izrekel svojim poslancem zaupnico ter jim dal proste roke. Politika Jugoslovanskega kluba ostane torej ista. Bolje ko o politiki je pri SLS govoriti o taktiki, kajti tudi avtonomistična misel, kateri je bilo na zboru zaupnikov posvečeno največ pažnje, je bolj taktičnega ko pa programatičnega pomena, bolj dekoracija ko pa argument. Pa bolje je, da o tem preneham, kajti drugače zaidem na prenevarno pot.

Tudi demokratska stranka je imelo svoj kongres, ki se ga pa gospod Davidović ni udeležil, kar se je pridno komentiralo. Kongres se je vršil v Sarajevem in glavni govornik je bil Svetozar Pribičević, ki je ostro napadal radikale, pri tem pa je oslabil svoja izvajanja z očitkom, da so radikali razbili koalicijsko vlado.

V notranji politiki vlada torej zatišje in dokler ne prične plenum skupščine s proračunsko razpravo, ni pričakovati niti najmanjše izpremembe.

Ko pa bo odglasovan proračun, tedaj pa se prične novo poglavje. **O. P.**

Poskus meščanske vojne v Nemčiji

Gibanje desničarskih nacionalistov proti sedanji vladavini se je pričelo na Bavarskem, kot je bilo pričakovati. Ludendorff, Hitler in Erhardt so glavni voditelji prevrata in to naj bi pomenilo pričetek državljanske vojne v Nemčiji.

V prejšnjih člankih smo že omenili nekatere podobnosti nacionalističnega gibanja v Nemčiji z razvojem fašizma v Italiji. Glavna podobnost obstoja v tem, ker je nastal fašizem kot reakcija proti boljševizmu, nemški nacionalistični pokret je tudi obrnjen proti «marksistični» republiki.

Vendar pa ne bo nihče trdil, da je položaj Nemčije podoben položaju Italije v letih 1919. in 1920. Zaradi tega se daja ovreči marsikateri zaključki pristašev nemškega nacionalističnega gibanja.

Nacionalisti uporabljajo isto demagoško sredstvo kakor fašizem v Italiji s tem, da zvračajo vso krivdo za sedanji obupni položaj nemškega prebivalstva na republikanski socialistični režim in več ali manj na vse ostale stranke. Ker pa je še vse to premalo, zato so se v Nemčiji poslužili tudi antisemitizma. In ogromna večina pristašev reakcije je v resnici uverjena, da so socialisti in komunisti glavni krivci za sedanji položaj Nemčije.

Za vsakega objektivnega opazovalca je ta trditev precej pretirana, če ne popolnoma neutemeljena. Nemški nacionalci kakor v splošnem vsi Nemci se niso zavedali in se še danes ne zavedajo, da so vojno izgubili in da je treba poravnati račune, ki izvirajo iz tega deficita.

Eden glavnih vzrokov za sedanje razmere v Nemčiji je nemška trmoglavost in nepoznavanje položaja v očigled zahtevam Francije. Nemški ponos, ki se pa more imenovati tudi ošabnost, je deloma kriv sedanji nesreči nemškega naroda.

Že konec vojne je bil tak, da so šli nemški vojaki s fronte domov v prepričanju, da niso podlegli na bojnem polju. Ni torej neutemeljeno obžalovanje nekaterih francoskih generalov in državnikov, da so Francozi sprejeli v l. 1918. premirje, ki so ga Nemci zaprosili. S tem so sicer Francozi prihranili nekaj žrtev, vendar pa so izpustili priliko popolnoma premagati in raztepsti velike nemške armade. Še par tednov in Nemci bi bili doživeli tako vojaško katastrofo, kakor je svet še ni videl.

Nemci so torej, domov se vračajoč, izvršili revolucijo, prišli pa so z zavestjo zmagovalcev, zakaj prinesli so s seboj samo spomin neštetih slavnih zmag in pohodov, medtem ko je končni poraz s sprejetjem premirja in naglo demobilizacijo šel skoraj neopazno mimo onih dogodkov v notranjosti.

In tako je nastala legenda, da so revolucionarci, marksisti, komunisti in kar je še teh naslovov, zakrivili poraz Nemčije. To legendo izrabljajo vsi nacionalisti in reakcionarci že peto leto z vedno večjim uspehom. Vera v to legendo je strahovito vplivala na ves politični razvoj od poloma leta 1918. pa do danes.

Narodni socialci in nacionalisti vseh barv dolžijo po krivici socialiste. Socialna demokracija Nemčije je vendar tista stranka, ki je votirala kredite v nemškem državnem zboru za vojno, je v letu 1919., 1920. in pozneje s krvjo udušila komunistične prevrate, Liebknecht in Rosa Luksemburg sta plačala z življenjem svoje prepričanje, torej kdo bi mogel nemški socialni demokraciji očitati, da ni prežeta z nemškim duhom? Ista socialna demokracija je v zadnjem času pomagala odstaviti saško vlado, razoroževati delavske stotnije, vdala se je Stresemannu v drugih važnih vprašanjih, torej trditev, da je berlinski marksizem kriv nemške nesreče, je prevara ali pa velika laž. Za množice je to prevara, za demagoške voditelje sedanjega nacionalističnega pokreta pa je laž.

Ob času, ko so nemški industrijalci pustili državo in vlado na cedilu, je bilo ravno delavstvo, ki se je zavzelo za država in za enotnost sedanje republike. Če ne morejo separatisti v Porenju vkljub vsej pomoči Francozov ničesar doseči, gre glavna zasluga delavstvu.

Socialna demokracija kot najmočnejša stranka v državi je napravila nekaj tako velikih pogreškov, da utegne vse zaigrati. Neodločnost, kolebanje med marksizmom in liberalizmom, prevelika strogost proti komunistom z istočasno popustljivostjo napram desničarskim puntarjem so oni grehi, ki so privedli do državljanske vojne. Če ne bi socialni demokratje tako očitno pokazali svoje slabosti, ne bi bilo puča na Bavarskem. Ko je v letu 1921. Kapp poskusil, tedaj je delavstvo hitro udušilo vstajo samo z generalnim štrajkom, danes ne gre več tako lahko.

Je pač tako, da v takozvanih srednjih strankah ni videti nobene odločnosti ne volje. Istočasno pa moremo opaziti trdno voljo in pripravljenost tveganja samo pri ekstremistih, bodisi da so to nacionalisti ali pa komunisti.

Usodna doba Cunove vlade je prinesla zle posledice na gospodarskem in finančnem polju. Naglega padanja valute ni mogel več ustaviti Stresemann z opustitivijo pasivnega odpora v Porurju. V najtežjih časih se je osnovala koalicijska vlada, kateri smo tudi s tega mesta prerokovali takoj ob nastopu fiasko, kar nam sedanji dogodki dokazujejo.

Stresemannova vlada se je izkazala preslabo v boju proti industriji in ostalim imovitnikom. Edina rešitev bi bila zamogla priti od onih, ki imajo denarna sredstva. Ti pa so svoje blagajne zaprli in ne-dajo nič. Nasprotno, še vedno izrabljajo padanje valute, da še nadalje bogate na račun ostalih slojev.

V takih razmerah in po takih bridkih izkušnjah je umevno, če premnogi pričakujejo rešitev le od diktature, pa naj si bo desne ali leve. Mala buržoazija ostaja v tem boju pasivna, ker je izgubila vse, nima pa ne volje ne razumevanja, da bi se priključila katerikoli struji. Ona nam daje najbolj žalostno sliko v teh časih, ko se vrše taka politična gibanja v državi. Borba za kruh je ubila v teh krogih vsako odporno moč in njih edina želja je mir in kruh.

Toda ta skromna želja je težko izvedljiva. Nemčija bo morala prestati še mnogo bridkih izkušenj, predno se bodo Nemci izpametovali in iskali rešitev v delu in v opustitvi varljivih nad.

Ih kdor bi hotel v rediteljih nemškega nacionalnega gibanja iskati tistega moža, bi se tudi motil. Generali ne morejo uživati zaupanja, ko pa je za ves svet dognano, da so ravno generali ugonobili Nemčijo.

Zadnje vesti pravijo, da se je prevratno gibanje na Bavarskem že končalo, in sicer klaverno končalo. To je po našem mnenju velika sreča za nemški narod. Vzemimo slučaj, da bi nacionalisti zmagali ter bi zavzeli Berlin in proglasili desničarsko diktaturo. Potem še-le bi se začelo novo razpadanje nemške državne enotnosti. Ne smemo pozabiti, da spremljajo Francozi s paznim očesom sedanje gibanje v Nemčiji. To dokazuje zahteva, da se ima kontrola ententnih komisij znova pričeti. Šovinizem in pangermansko širokoustje nemških nacionalistov pa bi razdražilo politično javnost Evrope in Francija bi našla ugodno razpoloženje za oster nastop proti taki nemški vladi, ki se ne bi hotela ukloniti francoskim zahtevam.

Ne smemo pozabiti, da so se razne nacionalistične skupine, ki stoje sedaj v vrstah protirevolucije izrekla za aktivni odpor proti Franciji. Če bi torej prišli ti ljudje na vlado, si zamoremo misliti, kakšen vtis bi napravilo to na Francijo, pa tudi na ostali svet.

Zapadne velesile pa so poleg tega tudi proti diktaturi, ker je v Evropi že itak preveč diktatur in že to dejstvo more ogrožati demokracije Francije, Anglije in Zedinjenih držav. Posebno v Angliji so diktature na zelo slabem glasu in simpatije, ki jih še uživajo Nemci v nekaterih angleških krogih bi se izpremenile v odpor, če bi bila zavladala v Berlinu desničarska diktatura.

Ne glede na vse to pa je že sama možnost krvavih spopadov za Nemčijo usodna. Meščanska vojna bi se utegnila vleči več tednov in vrednote, ki gredo ob takih prilikah v nič, se ne dajo nadomestiti. Kaj pomeni meščanska vojna v takih kritičnih gospodarskih časih, pa se ne da niti od daleč preceniti.

Antisemitizem razjarjenih množic dasi ni upravičen, pa je razumljiv. Ljudstvo se da kmalu prepričati, da so oderuhi vseh strok v mnogem krivi njegovega žalostnega stanja. Vendar pa so Judje le del onih dobičkarjev, ki se rede ob ljudski bedi in ob gospodarskem propadanju države in posameznikov. S tem, da brezvestni demagogi hujskajo sestradano ljudstvo proti Judom, namenoma odvračajo pozornost ljudstva od ostalih zločinskih oderuhov, ki nimajo zmisla za skupnost. Ti uničevalci nemškega naroda so morda sami v zvezi s podlim početjem nacionalistične demagogije, zato da ostanejo neopazni v svojih grehih.

DNEVNE VESTI

Kazenski proces proti slovanskim listom

Proti odgovornemu uredniku lista «Edinost» je uvedeno kazensko postopanje, in sicer a) radi pregreška po čl. 79. in 126. kazenskega zakonika, storjenega s tem, da je z objavljanjem člankov: «AveCaesar», «Kalvarija našega ljudstva», «Za naše šole!», «Slovensko ljudstvo», «Proti kulturnemu nasilju», «Naskok na naše šole», «Uraden dokument kulturnega nasilja», «Ali se je minister Gentile sramoval ali kaj?», «Kulturni kanibalizem», «Perfidnost!», «Kako je na Tirolskem», «Borba za šolo — borba za kruh!», «Naša sveta dolžnost!», «Plat zvona», «Kako drugod in kako pri nas!», «Ne dotikajte se naših šol!», «Naša kalvarija», «Dajte nam, kar je dala vam krivična Avstrija!», «Sursum corda!», ki so bili objavljeni v 234., 235., 236., 237., 238, 242., 244., 245. in 251. številki «Edinosti od 2., 3., 4., 5., 6., 11., 13., 14. in 21. oktobra 1923.— **javno zasramoval ustavne naprave države.**

b) radi pregreška po čl. 79. in 247. kazenskega zakonika, storjenega s tem, da je z objavo člankov navedenih pod črko a) **ščuval slovensko prebivalstvo, ki spada h kraljevini Italiji, k nepokoršćini napram zakonu ministra Gentile o preuredbi šol v novih pokrajinah.**

Istotako je uvedeno kazensko postopanje proti odgovornemu uredniku «Istarske Riječi» radi članka «Sursum corda!» in proti odgovornemu uredniku «Učiteljskega lista» radi članka «Ave Caesar!».

K temu procesu proti slovanskim listom v Italiji pripominjamo za danes le toliko, da so oba gori omenjena pregreška in gori omenjeni člani k. z. izvzeti iz «splošne amnestije za politične pregreške», ki je bila izdana povodom proslave obletnice pohoda na Rim. To dejstvo nam pač jasno kaže, kakšna je «splošnost» zadnje amnestije. Taka je, da je smejo biti deležni le tisti politični prestopniki, ki so vladi bolj mili kakor mi julijski Slovani, dasi so zagrešili mnogo težje pregreške, nego oni, katerih se obdolžujejo naši listi. Saj si vendar ni mogoče misliti **bolj političnega** in obenem tudi **bolj nedolžnega političnega pregreška, nego je oni, ki se zagreši potom tiska!** Zraven tega so naši listi objavili omenjene članke v obrambi proti največji krivici, ki se more zgoditi kateremukoli modernemu kulturnemu narodu, namreč proti odpravi naših slovenskih šol!

Jubilej Engelberta Gangla

Redki so možje, ki ob petdesetletnici svojega rojstva lahko s takim ponosom in zadoščenjem zro v svojo preteklost kot Engelbert Gangl. Njegova velika ljubezen do slovenskega naroda in domovine mu je dajala moč in energijo, da je premagoval ovire, ki jih je srečaval na poti svojega plodonosnega delovanja.

Že v svoji mladeniški dobi je spoznal veliki pomen vzgoje mladine za procvit in napredek naroda. Šolski pouk se mu je zdel presuhoparen in preveč ohlapen, da bi mogel ustvarjati kremenite značaje, ki se bodo zavedno borili za svojo rodno grudo. Želel je ustvariti mladinsko književnost, da vsadi v mlada srca ideale, za katerimi naj bi stremeli slovenski otroci. Njegovemu prizadevanju se je posrečilo ustvariti mladinski list «Zvonček», ki se ga vsakdo iz svojih mladinskih let hvaležno spominja. V «Zvončku» je našla mladina ono, kar ji ni nudila šola, «Zvonček» ji je služil za pouk in zabavo. Če ne bi dosegel ničesar drugega, bi bilo že to mnogo.

Toda jubilar je delaven mož in je hotel svojemu narodu koristiti v večji meri. Iz stremljenja po direktnem stiku s stariši je izšlo «Domače ognjišče» in iz skrbi za šoli odraslo mladino je zrastla «Naša bodočnost», ki sta žalibog vsled vojne prenehali izhajati.

Gangl pa se je udejstvoval tudi drugod. Predvsem se je pričel zanimati za učiteljski stan in njegovo organizacijo. Z živo in pisano besedo je bodril svoje mlajše in starejše tovariše k skupnemu delu za izpopolnitev strokovne izobrazbe in izboljšanje gmotnega položaja. Njegove razprave na Zavezinih zborovanjih so bile zanimive in obenem temeljite. Njemu gre zasluga za spopolnitev učiteljske organizacije na Kranjskem, ki je donašala članom obile koristi. Njemu se ima tudi sedanja jugoslovenska učiteljska organizacija zahvaliti za svoj uspešni razvoj.

S tem pa niso bile njegove zmožnosti izčrpane. Udejstvoval se je tudi kot pesnik, dramatik, estet in kritik. Kakor je bilo njegovo ostalo delovanje plodonosno, je žel tudi v tem oziru obilo sadov in priznanja. Tudi iz njegovega tozadevnega delovanja zveni njegova globoka in neomahljiva ljubezen do slovenskega naroda, obenem pa se v njih izraža njegov čisti, krepki in nepokvarjeni značaj. Primanjkuje nam prostora, da bi mogli našteti vsa njegova dela. Njegovo ime bo zapisano z zlatimi črkami v zgodovini vzgoje slovenske mladine in učiteljske organizacije.

***

Engelbert Gangl je bil rojen 12. novembra 1873 v Metliki. Šolo je obiskoval najprej v domačem kraju, pozneje pa gimnazijo v Novem mestu in nato državno učiteljišče v Ljubljani, ki ga je dovršil l. 1892. Leta 1900. je odšel na Dunaj, kjer je po dveh letih dovršil pedagoški tečaj.

Kot učitelj je najprej služboval v Budanjah in je bil nato imenovan za pomožnega učitelja na meščanski šoli v Ljubljani. Bil je član slov. učiteljskega društva in član Hrvatskega Pedagoškega Književnega Zbora v Zagrebu ter je postal l. 1907. član «Zem. Ustr. Spol. Jednot Učit. v Kral. Češkem».

Leta 1908. je postal deželni poslanec. Ob izbruhu svetovne vojne so ga sovražniki dvakrat spravili v vojaško suknjo, dokler ni končno prišel marca 1917. v Trst, kjer je služboval do prevrata.

Leta 1919. je postal višji šolski nadzornik in leto pozneje je bil odlikovan in imenovan za dvornega svetnika.

«Učiteliski tovariš» mu je posvetil svojo zadnjo številko, kjer so mu napisali njegovi tovariši več lepih spominskih besed.

* * *

Učitelji-književniki v Julijski Krajini so poklonili pisatelju Engelbertu Ganglu ob petdesetletnici njegovega rojstva, spominski pergamen. Pergamen, ki je prava in dragocena umetnina, je izdelal pri nas še malo znani umetnik prof. Noulian, eden najpriznanejših pergamenarjev v Italiji.

Odkrite besede

Na kongresu za gospodarski in trgovski razmah je izrekel g. Vittorio Fresco, posvetovalni delegat tržaškega krožka za gospodarska proučevanja, naslednje besede:

«Žal, da se mi nahajamo v ogroženem položaju inferijornosti in moramo imeti pogum, da to ugotovimo, da bomo mogli čim prej poskrbeti za zboljšanje».

Te izjavi pritrjuje «L'Unità Socialista» popolnoma in pripominja:

«Kjer je toliko nedostatkov, kakor jih imamo mi, ko nas nadloga analfabetstva postavlja za druge civilizirane narode, ko imamo industrijo, ki dela — z malimi redkimi izjemami — še le prve korake, ko je statistična znanost materija improvizacije in ko kot organizatorji veljamo jako malo: je po našem mnenju zločin, če se govori ljudstvu, da ima vse čednosti, vse zasluge in vse sposobnosti, če se opijanja z iluzijami ter uverja, da se mu ni treba nič več učiti od drugih, ker zna že vse, ker je popolno. Tako govorjenje je pač odločno, ali istotako idijotsko, ker je vsekdar bolje okoriščati se na izkustvih drugih, mesto ponavljati pogreške, ki so jih storili drugi pred tridesetimi ali štiridesetimi leti.

Na to navaja socijalistično glasilo besede, ki jih je napisal Giuseppe Fusinato v «Gazzetta di Venezia» proti grmečim besedam, samohvali, tartarskim pretiravanjem. To da je stara bolezen stare italijanske vzgoje. Narod je treba rešiti iz domneve, da je boljši, nego je. «Unione Socialista» pripominja: Da da! Izžebimo se prazne retorike, doneče frazeologije. Naučimo se, vsekdar govoriti resnico, četudi tedaj, ko ni ljuba nam in našim prijateljem! Četudi se naši nasprotniki vedno bolj pogrezajo v močvirje pretiravanja, nam bodi dovolj, da se zavedamo svojih grehov iz minulosti, da se bomo čutili definitivno ozdravljene od naše «stare bolezni».

Tako odkrito mora govoriti, kdor hoče res dobro italijanskemu narodu. Mi pa moramo le želeti, da bi take odkrite besede nahajale razumevanje v glavah tistih, ki imajo v svojih rokah tudi našo usodo.

Klic mater

«Der Landsmann piše: Nikdar še nista bila Waltherjev spomenik župne cerkve v Bocenu in pa štiristoletni gotiški zvonik priči takega pojava, kakor je bil oni, ki se je dne 3. novembra odigraval na takorekoč svet način: ko so se skrbljive matere in žene podale v dolgem sprevodu k vladnemu poslopju. To ni bil nikak političen nastop, nikaka razgrajajoča množica. Kdor je videl stotine teh žen, je imel vtisek, da ima procesijo pred seboj. Nič glasnega kričanja. Nič razburljivega ni bilo. Nad vsemi se je zlila pobožna tišina. Iz njihovih obrazov, ki se je izražala na njih težka skrb, si mogel razbirati, da gre za nekaj svetega. Iz njihovega tihega šepeta si spoznal, da govorijo o nečem, kar jim je najdražje — o svojem otroku! Skrb za svoje otroke, za njihovo srečno bodočnost, jih je napotila na to pot. Marsikatera je nosila svojega otroka v naročju, druge so nosile v roki torbico za nakupovanje. Videlo se je, da prihajajo naravnost od domačega ognjišča, iz otroške sobe, da predložijo prošnjo za svoje ognjišče, za svojega otroka. Bilo jih je do 1000; a največ iz revnih plasti prebivalstva. Matere, ki ne morejo ostaviti svojim otrokom nobene druge dedščine, nego — dobro vzgojo. Skrb, ker jim je ta dedščina sedaj ogrožena, jih je dovedla semkaj z otroci v naročju. «Nismo prišle, da bi demonstrirale, ampak prihajamo s prošnjo» — tako je izjavilo njih odposlanstvo podprefektu Bolisu. Prišle so, da izprosijo ohranitev nemške šole za svoje otroke. Nič nimajo proti temu, marveč celo želijo, da se njihovi otroci naučijo tudi italijanski jezik. Ali kot pametne matere in vzgojevalke vedo predobro, da je v temeljiti izobrazbi v materinem jeziku podlaga za vsako nadaljnjo izobrazbo in tudi za **priučenje drugih jezikov.**

Prišle so s prošnjo. V poslopju podprefekture pa so hoteli najprej videti v njih «demonstrante.» Podprefekt je izjavil odposlaništvu, da ne more razpravljati z njim, dokler je množica žensk na ulici. Le s težavo so zastopnice pregovorile žene, da je bilo ustreženo zahtevi podprefekta. Odhajajoč pa so vzklikale: «Pustite našim otrokom nemško šolo» — «Pustite nam nemško kulturo!»

V razgovoru med podprefektom in odposlanstvom je prišlo do dramatičnih prizorov in prerekanja. Razgovor je trajal eno uro. Prejšnja vidna neprijaznost g. podprefekta se je tekom razgovora precej ublažila in je postal prijaznejši. Izjavil je sicer: «Vojna je prinesla s seboj marsikaj, tako tudi to, da morajo nemški otroci obiskovati italijansko šolo, kakor tudi to, da se boste morali v prihodnjem letu civilno poročiti» — vendar je na zaključku obljubil odločno, da odpošlje vladi njih prošnjo s priporočilom.

Komisarji za skupne občin

Kakor smo že svoječasno poročali, se je videmski prefekt odv. Pisenti že dolgo ukvarjal z mislijo postaviti na čelo posameznih skupin občin v anektiranih okrajih komisije, ki naj bi pospešile prehod k novemu občinskemu upravnemu sistemu po italijanskem vzorcu. V to svrho je ponovno interveniral v Rimu ter dosegel znatno podporo v znesku 100.000 lir, tako da bodo prizadete občine — tako se zatrjuje — le z neznatnim delom prispevale za vzdrževanje teh komisarjev.

Smernice, katerih se bodo morali držati komisarji pri svojem delovanju, so sledeče:

1) **proučevanje potrebe in možnosti spojitve več občin v eno celoto, ki bi bila zmožna tako po finančni kakor po upravni strani omogočiti prospevanje in plodonosno delo;**

2) **ustvaritev finančnega načrta za upravo te celote, pri čemer naj bi se upoštevalo krajevno obilježje kakor tudi kakovost in obseg javnih služb;**

3) **udejstvitev organizacijskega načrta pod 2) v najvažnejših obrisih.**

Na čelo komisarjev je postavljen nadzornik v osebi odv. Ghino Mazzarelli, ki bo skrbel za enotnost delovanja.

Doseđaj je objavljen prvi seznam imenovanih komisarjev, iz katerega navajamo samo one komisarje, ki so postavljeni na čelo skupinam slovenskih občin:

Vittorelli nob. Romano (skupina: Bovec, Žaga, Serpenica, Soča, Čezsoča, Trnovo in Trento).

Peternel Josip (skupina: Kanal, Anhovo, Deskle, Ajba in Ročinj);

Brunelli Nicolò (skupina: Malborget, Ugovica, Žabnice, Trbiž, Belapeč);

Biancorosso dott. Rodolfo (skupina: Tolmin, Grahovo, Seravalle, Sv. Lucija, Volče in Ponikve;

Jarabek dott. Oscar (skupina: Cerkno, Šebrelje, Šantviškagora);

Panzino dott. Giuseppe (Kobarid, Kred, Idersko, Livek, Breginj, Sedlo, Drežnica in Libušnje);

Pagatto rag. Diego (skupina: Biljana, Kožbana, Medana);

Grion dott. Luigi (skupina: Štandrež, Bilje, Vrtojba, Renče, Vogrsko);

Stainer Aleardo (skupina: Števerjan, Podgora, Šmartno, Kojsko).

Omenjeno bodi še, da ti komisarji nimajo nikakega neposrednega vpliva na upravo njim dodeljenih občin, ki bodo še nadalje upravljane po svojih sedanjih občinskih odborih, oziroma komisarjih.

Praznovanje kraljevega rojstnega dne. Danes, ob priliki proslave kraljevega rojstnega dne, se bo vršil pregled vojaštva na trgu «Unità». Radi tega ostane ribji trg ves dan zaprt. V času med 9'30 do 11'30 ne bo vozila cestna železnica na progi od južnega do državnega kolodvora (Sv. Andrej).

Snočnji koncert mojstra Bossija v katedrali sv. Justa je izpolnil vsa pričakovanja, ki jih je občinstvo stavilo na svojega znanca izza preteklega leta. Pritajeno navdušenje se je od Mendelssohnove I. sonate, kjer bi najbolj povdarili zadnji «allegro assai vivace», stopnjevalo tja preko prelepe Bachove «Passacaglia», Zipolijeve «Canzona» in — ako hočemo res povdariti samo najsvitlejše točke sporeda — doseglo v Frescobaldijevi «Fuga», v 5. kanonu Schumanna, v Musorgskega «Stari grad» in Paganinijevi «Moto perpetuo» svoj višek. Iz tega drugega — skoro izključno klasičnega — sveta je stopil mojster Bossi s svojimi «Ave Maria», «Intermezzo lirico» in «Inno di gloria» v novejši svet ter pokazal tako tudi kot skladatelj veličino svojega talenta.

Jutri ob 19'30 drugi in zadnji koncert, pri katerem sodelujejo z mojstrom Bossijem violinistinja Nives Luzzatto, harfistinja Maria Mayer in igralec na violo Dudovich.

Društvene vesti

Ženska podružnica Šolskega društva bo imela v torek dne 13. t. m. ob 18.30 sejo. Vse odbornice so naprošene, naj prinesejo s seboj seznam članic od katerih so nabrale članarino, ker je potreben za sestavo imenika. Božičnica je pred vratmi, pridite vse in točno!

«Žensko dobrodelno udruženje» v Trstu priredi danes pop. dve predavanji in sicer pri Sv. Jakobu (stara policija) in pri Sv. Ivanu v prostorih Marijine družbe. Začetek pri Sv. Jakobu ob 16. uri, pri Sv. Ivanu ob 16½.

Prosimo članice, da se udeleže polnoštevilno omenjenih predavanj. — Odbor.

Iz tržaškega življenja

Trčenje med dvema vozoma. Barkovljanski mesar poškodovan. Barkovljanski mesar Ivan Puntar, star 35 let, se je včeraj popoldne mudil na Kontovelju, kjer je kupil eno tele. Po kupčiji se je mož nato vrnil s svojim 4-letnim sinčkom Rudolfom, ki ga je imel s seboj, proti Barkovljam. Mož očividno ni pazil zadostno na konja, kajti nedaleč od Kontovelja je koleselj siloma trčil ob nek drug voz, ki je prihajal iz nasprotne smeri. Sunek je bil tako silen, da se je koleselj, pri katerem se strlo kolo, prevrnil; mesar njegov sinek in tele so zleteli na cesto; prvi je padel na glavo ter si pri tem pretresel možgane. Otroku se ni nič hudega zgodilo; zadobil je le par neznatnih prask. Nek kolesar, ki je privozil po cesti mimo mesta mesreče, je obvestil o dogodku nekega orožnika, ki je poklical telefonično na pomoč zdravnika rešilne postaje. Prišedši na lice mesta je ta dognal, da ima mesar pretresene možgane. Potem ko je tudi otrok dobil potrebno pomoč, sta bila oba položena v avto, s katerim je bil pa le mesar prepeljan v mestno bolnišnico; otroka je vzela v oskrbo svakinja Puntarja, ki je med tem časom izvedela o nesreči in prihitela na lice mesta.

Puntar je bil sprejet v kirurgični oddelek. Njegovo stanje ni nevarno.

Dve mali nesreči. Kmetica Ivanka Debernardi, stara 73 let, doma iz neke vasi pri Kopru, se je včeraj opoldne v ulici Canova spodrsnila in padla; pobila se je precej hudo po desnem kolenu. Dobila je prvo pomoč od zdravnika rešilne postaje, nato so jo prepeljali v mestno bolnišnico.

— 19-mesečni Roman Privileggi, stanujoč v ulici Seminario št. 2, je včeraj popoldne doma z desno roko segel v lonec poln vrelega mleka. Mali iztikač je zadobil precej hude opekline po spodnjem delu roke. Mati ga je prenesla v mestno bolnišnico, kjer je dobil prvo pomoč. Okreval bo v 2 tednih.

Nesreča z dinamitno patrono. Predsinočnjim se je v Grižnjanu težko ponesrečil 10-letni Guerrino Chersich, stanujoč v omenjeni vasi. Našel je na cesti dinamitno patrono, se igral z njo ter nehote povzročil, da se je razpočila. Drobci so ranili dečka po desnem stegnu, levi roki ter mu prebili desno oko. Ponesrečenec je dobil prvo pomoč od zdravnika tistega kraja, potem je bil prepeljan v tukajšnjo mestno bolnišnico. Okreval bo v 40 dneh, a oko je izgubljeno.

Male tatvine. Predsinočnjim so neznani zlikovci ukradli Jakobu Milloch, stanujočemu v Chiadino in Monte št. 296, iz hleva eno kozo in 14 zajcev, v skupni vrednosti okoli 800 lir. Milloch je naznanil tatvino na policijskem komisariatu v ulici Rossetti.

— V noči od 9. na 10. t. m. so se neznani zlikovci s pomočjo ponarejenih ključev splazili v skladišče vina, ki se nahaja v ulici Ferriera št. 9. ter odnesli pisalni stroj znamke «Olivetti», vreden 2000 lir. Lastnik skladišča Ivan Carva, je naznanil tatvino orožnikom.

Rojaki! Ne zabite na Šolsko društvo!

Vesti z Goriškega

Mussolini pride tudi v Gorico. Ministrski predsednik pride ob priliki njegovega obiska v Trstu, ki se bo vršil v decembru, tudi v Gorico in pojde menda tudi v Kobarid, kjer bo držal političen govor. V Gorici mu hočejo pripraviti svečan sprejem in se je v to svrho že sestavil poseben pripravljalni odbor, kateremu načeluje prof. Venezia.

Trg sv. Andreja. Pripravljalni odbor za trg sv. Andreja živahno deluje. Izdelal je načrt razvrščenje stopnic na Travniku, katerih polovica je že oddana. Po deželi in v večja industrijska središča Italije bo razposlal reklamne plakate, na katerih bodo naslikane razvaline goriškega grada. Pri železniški upravi podvzema korake, da bo v tržnih dneh število vozov pri posameznih vlakih znatno pomnoženo in da bo dovoljeno jemati s seboj v vlak svežnje do 20 kg. Sploh si obetajo goriški trgovski krogi velik prospeh od predstoječega trga, toda ker so že najele stojnice tudi nekatere lombardijske in pijemontske tvrdke, se bodo morali boriti z veliko konkurenco s trgovci iz starih pokrajin. Tej konkurenci utegnejo podleči, kakor že sedaj podlegajo videmski konkurenci. Glavni profit bodo imeli seveda »oštirji«!

Smrt glavnega urednika »Giornale di Udine«. Pred kakimi tremi tedni smo poročali, da je glavnega urednika »Giornale di Udine« zadela paraliza in da se bori s smrtjo, toda smrt je imela z močno naravo pokojnega precej težko delo, zmagala je šele v četrtek po trotedenskem trdem boju. — Pok. Izidor Furlani je bil rodom iz Istre in je dovršil pravniške študije v Florenci. Ker se kot kompromitiran iredentist ni mogel vrniti v Istro, je deloval kot novinar pri raznih italijanskih listih. Pred približno 30 leti je vstopil v uredništvo »Giornale di Udine«, kjer je deloval do svoje smrti. — «Nova Doba» pravi, da je bil pokojnik vnet prijatelj Slovencev. Čeravno mi nismo tega temveč morda ravno nasprotnega mnenja, vendar blag naj mu bo spomin.

Dvojezična »Nova Doba«. Petkova številka »Nove Dobe« prinaša uvodne članke v italijanskem prevodu, ker je najbrže uredništvo dobilo tozadevno povelje iz Vidma. Sicer pa ne pomeni podobno postopanje za »Novo Dobo« nikak udarec, ker so se članki že prej prevajali iz italijanščine v slovenščino in je torej vseeno, če se natisnejo v obeh jezikih. Kar se pa večjih stroškov tiče, je tudi v tem pogledu »Nova Doba« dobro preskrbljena, 30 srebrnjakov ima pri današnji valutni mizeriji veliko vrednost.

Dve avtomobilski nesreči. V petek se je raznesla po Gorici vest, da se je v Istri prevrnil od tvrdke Grusovin najeti kamjon tvrdke bratov Abuja in da se je pri tem ponesrečil tudi g. Sardoč, svak g. Abuje.

— Po naših informacijah se je dogodila nesreča takole: V četrtek zjutraj so se odpeljali s kamjonom, ki ga je vodil šofer Cumar, uradnik tvrdke Abuja g. Alojz Sardoč in kletar iste tvrdke g. Vincenc Blažič v Istro po vino. Ko so v Isoli natovorili vino, so se odpeljali v popoldanskih urah proti Bujam in sicer po cesti čez Umago. Ko so vozili po neki serpentini, je kamjon spolznil, ker je bila cesta vsled dežja mokra in blatna, ter se prevrnil kakih 5 metrov globoko pod cesto. Kletar Blažič, ki je padel pod kamjon, je ostal mrtev na licu mesta, medtem ko sta g. Sardoč in šofer odnesla le neznatne poškodbe. —

V četrtek zvečer je treščil neki osebni avtomobil ob drevo na Piazza Christo ter se skoraj docela razbil. Pri tem je bil poškodovan Baldassare Alberto iz Vidma, ki je vsled močnega sunka zletel iz avtomobila v zid neke hiše.

Dva roparska napada. Ko se je v četrtek zvečer vračal 20 letni Karl Niebrandt iz Solkana iz Plavi v Solkan, so planili nanj v bližini Solkana 3 v ženske preoblečeni moški ter mu ugrabili ves denar v znesku 1600 lir, ki ga je imel pri sebi. Povrh te dobrote so ga še zvezali s konjskimi vajeti, iz katerih se je šele čez nekaj časa osvobodil ter nadaljeval proti Solkanu.

Istotako so ustavili na cesti, ki pelje iz Villanove v Faro, tri v vojake preoblečeni možakarji 32 letnega slikarja Lucchini Menotti-ja, ko se je peljal mimo na kolesu, češ da nima na kolesu predpisane luči. Šele ko je stopil s kolesa, so mu povedali za pravi vzrok ustavitve s tem, da so zahtevali od njega z revolverji v roki ves denar, ki ga je imel pri sebi. Menotti se je pričel barantati z njimi, češ da jim odstopi raje kolo kakor denar, ki nujno potrebuje. Vendar roparji niso hoteli popustiti od svoje zahteve in so mu vzeli listnico z 280 L a kolo so mu pustili.

Čudna so pota božje previdnosti! V torek zvečer se je vrgla v Sočo z novega prehoda v Stražicah 18-letna Marija Marion z očividnim namenom, da položi pečat na tega življenja žalostno pismo. Ravno v tistem času — okoli sedme ure zvečer — so se vračali delavci z dela v podgorskih tovarnah in so opazili obupni čin gospodične. Med njimi se je našel junak, 27-letni Feruccio Bulfoni, ki se je vrgel za dekletom v deroče valove vsled obilnega deževja močno narasle Soče, v par mogočnih zaletih je dosegel deklico ter z njo pripluval na breg. Marion so prepeljali v goriško bolnišnico; njeno stanje ni nevarno, ima le močno razdražene živce. Samomorilna kandidatinja je rodom iz Trsta in je bila uradnica pri kazenskem zagovorniku Attilio Prinzi v Gorici. Kaj jo je neki gnalo v smrt, se še ne ve. Nesrečna ljubezen ne, pomanjkanje tudi ne, tako pravi ona sama; kaj je torej moglo biti?

V Ronkih je utonila v kanalu, ki je napeljan iz Soče, 24-letna deklina doma iz Sv. Martina na Krasu. Ko je zajemala vodo, se ji je spodrsnilo in je padla v kanal. Zgodilo se je to ob belem dnevu in v bližini se je nahajalo mnogo ljudi, ki so opazili nesrečo deklice, toda ni se našel med njimi junak — in ni bilo treba bogsigavedi kakega junaštva —, ki bi otel počasnim valovom njihovo žrtev. To se je zgodilo pretekli teden, včeraj pa je imelo nesrečno dekle stopiti pred oltar kot nevesta.

Ali ni to ironija usode? — Tam hoče življenja sito dekle mu napraviti konec v objemu deročih valov, pa se najde junak, ki plane za njo z znatne višine v deroče valovje ter jo otme iz zaželjenega objema smrti, tu pa se spodrsne in pade v sicer hitro pa mirno tekočo vodo kanala dekle, kateremu se je šele nasmejalo življenje, pa ni ga junaka, ki bi jo otel iz objema nezaželjene smrti.

Iz Dornberga. Gospa Pavla, soproga tuk. g. šol. voditelja Rojica, je bolehala več časa in pred kratkim je povila sinčka, nakar se ji je bolezen poslabšala tako, da ni mogla skoro ničesar več zaužiti. Vsi smo upali, da bo okrevala, posebno, ker sta domači zdravnik gosp. Pignataro in g. Bačar iz Gorice z vso skrbnostjo skušala rešiti ubogo gospo; pa tudi domači sorodniki in prijatelji so pomagali na vse načine k izboljšanju.

Žal, vse prizadevanje je bilo zaman. Usojeno je bilo, da mora ta blaga, dobra gospa umreti, ta plemenita krotka, zvesta žena, ki je ves čas bolezni naravnost mučeniško prenašala vse bolečine in s trdnim zaupanjem v božjo voljo gledala smrti v obraz.

Kako grozno je moralo biti trpljenje na zadnjo uro, ko je vzela slovo v polni zavesti od svojega ljubljenega moža, z očmi — ker govoriti ni mogla — mu je dala razumeti, naj pozdravi otroka triletno Sonjo in malega Milančka... ter naj prevzame on mesto ljube mamice...

V torek 30. pr. m. okoli poldne se je nit življenja utrgala. Uboga Pavla, zapustila si to dolino solz, odšla si v domovino večnega veselja in sreče, in vendar kako rada bi ostala še tukaj pri ljubljenem možu in pri srčkanih otročičih, saj si komaj začela uživati zemeljsko srečo kot žena in mati!...

Globoko je pretresla ta vest vso vas in ves okraj daleč na okoli.

Na dan «Vseh svetih» je bil pogreb. Bil je krasen dan, prav pomladanski. Od vseh strani je prišlo ljudstvo spremit blago pokojnico k zadnjemu počitku. Kako je bila pokojnica spoštovana, je pokazal pogreb, ravnotako se je pokazalo, koliko prijateljev in znancev ima g. Rojic. Tovariši in tovarišice njegove so prišli iz okolice polnoštevilno. Domače učiteljstvo je poklonilo svež venec na grob pokojnice, isto je napravilo goriško učiteljsko društvo, sorodniki itd.

Pogreb je bil veličasten, vsaj nekoliko utehe za globoko potrtega moža in žalujoče sorodnike.

Pretresljivo je bilo slovo ob odprtem grobu. Ni bilo očesa, da bi ne zaigrala v njem solza... Lojze Urbančič je bil, ki se je poslovil od nje, od ljube Pavle! Domači pevci so zapeli žalostno pesem...

Pavla, odšla si od nas, zapustila si nas, a tvoj duh ostane med nami!

S Pivke. Na praznik vseh svetnikov je bila odkrita in blagoslovljena spominska plošča v svetovni vojni padlim in pogrešanim vojakom štivanjske duhovnije. Matenjavas ima devet, Rakitnik in Grobišče pa po dve, skupaj trinajst žrtev. — Plošča je vzidana v klanjici (pod zvonikom) štivanjske cerkve. — Izvršila sta jo lepo, umetniško in po zelo nizki ceni kamnoseška mojstra Ivan in Anton Čufar iz Bazovice št. 130. Delo je res mojstrsko ter ne moremo, da ne bi toplo priporočali to domače podjetje za vsa v to stroko spadajoča dela. Če se po drugih krajih zanimate za postavitev plošč padlim — predno oddaste delo — oglejte si to ploščo. — Ploščo je vzidal zidarski mojster Krnel iz Prestranka.

DAROVI

Na «fantovskem» večeru g. Ivana Feigel in gdčne Dore Jeras v Ajdovščini se je nabralo L 141.— za Šolsko društvo» z geslom:

Na zadnjem večeru ta lejdih stanu
od Janeza, Dore, prav luštnu je b'lu.

Konsumno društvo na Kolonkovcu daruje L 20.— za božičnico Ženske podružnice «Š. D.» (denar hrani Š. D.»).

Dragica Slokar
Nini Jagodic
poročena
Trst, 11. novembra 1923.
568

Poslano*)

Podpisana se tem potom zahvaljujem ugledni delniški zavarovalni družbi

L'AGRICOLA

s sedežem v Bolonji in podružnico v Trstu, Via Coroneo 17, za točno izplačilo škode, ki sva jo trpela vsled požara na najinem posestvu pri Sv. M. Magd. Spodnji št. 1120.

Trst, 9. novembra 1923.

(562) **Oliviero in Ida Lorenzi.**

*) Za članke pod tem naslovom odgovarja uredništvo le toliko kolikor mu zakon veleva.

Mali oglasi

se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—. Debele črke 40 stotink beseda. — Najmanjša pristojbina L 4.— Kdor išče službo, plača polovično ceno.

MOZKA SUKNJA, obleka, čevlji, vse v najboljšem stanju, se proda. Via Gatteri 34/I, levo. 1583

KDOR HOČE krasne zimske suknje in obleke, naj se oglasi pri dobroznani šivilji Antoniji Mermolja-Riger, via Commerciale 3. Sprejemajo se naročila. 1587

VILA, nova, moderno urejena z 8 orali posestva in viničarskim poslopjem, 10 minut oddaljena od mariborskega glavnega kolodvora, vse v najboljšem stanju, se proda za 5 milijonov jugoslov. kron. Naslov: Wolf Elizabeta, Košak pri Mariboru. 1576

ZALOGA pristnega, vipavskega vina, na debelo in za družine, po zmernih cenah. Via Tesa 47. 1577

ŠIVILJA se priporoča cenjenim damam. Angela Bizjak, Salita di Gretta 4. 1578

HIŠA, hlev, vrt, več njiv in senožet se prodajo naprostovoljni dražbi v Pikcih 17 pri Dobravljah (Ajdovščina) 18. novembra 1923 ob 2 uri popoldne. 1579

KMETIJSKO DRUŠTVO V VIPAVI je odprlo 31. oktobra, v Trstu, Via N. Machiavelli št. 8, zalogo zajamčeno pristnega vina s prodajo na debelo po izjemno konkurenčnih cenah. V istih prostorih je odprla **Zadružna Mlekarna** v Št. Vidu pri Vipavi prodajalno mleka na drobno in debelo. Postrežba na dom. 1584

MOTORIST, Diesebmotorjev, strojni ključavničar in monteur, zaposlen v večji tovarni parnih strojev in motorjev, išče službe. Naslov pri upravništvu. 1586

HIŠICA, z dvema prostima stanovanjema, vrtom in plinom, se proda za L 22.000. Pogoji ugodni. Via Ricci 10. 1585

UČITELJ poučuje citre. Ažman, via Molino grande 46/II. 1580

SOBA, meblirana, dam v najem, Via S. Maurizio 10/I, desno. 1581

BABICA, diplomirana, sprejema noseče. Največja snaga. Tajnost zajamčena. Govori slovensko. Corso Garibaldi 23/I. 1582

PREPISOVANJE na stroj in roko, v slovenskem in italijanskem jeziku, sprejmem. Nasloviti: «Prepisovanje» na upravništvo. 1588

PIANINO ali glasovir v vsakem stanju, kupi uglaševalec Andrej Pečar, Trst, Via Molino a vapore 3, II. Sprejema vsa popravila in uglaševanje po zmernih cenah. 6

ZLAT, srebrn in papirnat denar se kupuje in prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinto Gallina 2, (nasproti hotela Moncenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 25

G. DOLLINAR Trst — Via Ugo Polonio 5 (prej Via Bacchi) Telefon 27-81, uvoz — izvoz. Velika zaloga papirja za zavijanje, pisalnega i. t. d. papirnatih vrečic ter valčkov raznih velikosti lastnega izdelka. 30

KRONE 1.81, goldinarje 4.80, dvajsetkronske zlate L 90.— Večja množina — cena po dogovoru. Via Pondares št. 6/I. 44

BRILJANTE, zlato, srebro in platin po najvišjih cenah. Dajem predujme na dragulje. Pertot, Via S. Francesco 15, II. (45)

KRONE, srebro, zlato in platin kupujem. Plačam več kot drugi. Zlatarna Povh Albert, Trst, via Mazzini 46. 58

KOVAČ PURIČ v via Media št. 6 izdeluje štedilnike in železne ruletes po ugodnih cenah. Prodaja štedilnike od L 160.— naprej. (59)

URARSKEGA učenca sprejme Albert Marc, Šturje pri Ajdovščini. 1548

KAVARNA novo urejena, z dnevnim koncertom, se odda v najem s 1. januarjem 1924. Potrebna kavcija 125.000 lir. Pojasnila daje lastnik Ivan Kos, Celje. 62/32

HIŠA s sedmimi prostori, tremi hlevi, velikim dvoriščem, vrtom in vinogradi, 5 minut od postaje Sv. Križ in 20 minut od postaje Grljan, na lepem mestu, se proda radi družinskih razmer. Cena nizka. Pojasnila pri Ivanu Tence, Sv. Križ št. 196 pri Trstu. 1562

TOČIM pristno domače vipavsko vino po L 3.20; za družine po L 3.— A. Černe, buffet via Emo Tarabochia 8 1571

ENONADSTROPNA hiša, z lepim vrtom, dobro vpeljano gostilno, na lepem kraju v Ljubljani, se proda. Hiša se lahko preuredi za vsako obrt ali trgovino. Pismene ponudbe pod «Hiša v Ljubljani» na upravništvo. 1572

BABICA, avtorizirana, sprejema noseče. Govori slovensko. Tajnost. — Via Giulia 29. 1569

ŽIVNOSTENSKA BANKA
PODRUŽNICA v TRSTU
Ulica Roma vogal ul. Mazzini. — Lastna palača.
Delniška glavnica in rezervni zaklad K Č. St. 225,000.000
Izvršuje kulantno vse bančne in menjalnične transakcije.
Uradne ure od 9-13

MOSTNA TEHTNICA
za vozove, dvigne 5000 kg, rabljena v popolnem stanju. — Izredna prilika.
Ing. Righi & Vidovich
Trst, via Sanità 8 (vogal Porporella)

Trgovsko-obrtna zadruga
v Trstu
registrovana zadr. z neomejenim jamstvom
Via Pier Luigi da Palestrina 4, pritličje
Obrestuje navadne hranilne vloge po
5 %
Večje vloge, vezane na odpoved po dogovoru.
Sprejema tudi vloge na tekoči račun **v DINARJIH**
ter jih obrestuje pod najboljšimi pogoji.
Trgovcem otvarja tekoče čekovne račune
Posoja hranilne pušice na dom.
Daje posojila na poroštvo, zastavo vrednostnih papirjev ali dragocenosti.
Uradne ure od 8—13.
Poštno hranilnični račun št. 11/1327. Tel. 16-04.

TRGOVINA — IN — GOSTILNA
dobroidoči, z prostorno hišo in novim gospodarskim poslopjem, se radi selitve takoj prodasta. Pri hiši je obširen vrt in lepo kegljišče. Vse v najboljšem stanju in na prometnem kraju. Naslov: Ivan Slavinec, Škrtuc pri Litiji, Slovenija. 563

IZŠEL — je —
LJUDSKI KOLEDAR
za leto 1924.
z najvažnejšimi članki, lepo povestjo, krasnimi pesmimi in lepimi ilustracijami.
Izdaja ga:
Katoliško tiskovno društvo v Gorici.
Prodaja se pri:
J. ŠTOKI, Trst, Via Milano št. 37.
CENA: 2 LIRI. 561

Ugodnost! Prilika!
Prodam
hišo v Ljubljani
Trinadstropna hiša z arhitektonsko krasnim pročeljem, 18 stanovanj, prost lokal, obstoječ iz 2 sob in malim skladiščem. Lastniku stanovanje na razpolago. Poleg še eno skladišče in garaža. Hiša meji s trgom in prometno ulico. Naslov pri upravništvu. 566

Mlini na stiskalnico za jabolka in hruške,
plugi in brane; sesalke za straniščа, najboljših tovarn prodaja tvrdka
Ing. Righi & Vidovich
Trst, via Sanitaà 8 (vogal Porporeila)

Naša zavarovalnica „UNION“
je največja svetovna zavarovalnica
Delniški kapital Fr. 20 Miljonov, zav. kapitali v veljavi čez 70 Miljardov Fr.
Ustanovljena 1828.
Generalni zastopnik
AVGUST RAVNIK - GORICA
Corso V. E. 28, I. 444
— Zastopniki se še sprejemajo. —

Znana slovenska tvrdka **Josip Keršcvani** mehanik, puškar in trgovec

GORICA - Stolni trg štev. 9 (desno) - GORICA
se priporočam slavnemu občinstvu za nakup najboljših šivalnih strojev Original Mundlos nemških tovaren, katere jamčim za dobo 25 let. — Brezplačen pouk v umetnem vezenju, krpanju in šivanju. — Imam v zalogi tudi najboljša dvokolesa znamke Columbia ameriških tovaren za katere jamčim 2 leti, ter vso dele spadajoče v mehanično in puškarsko stroko. (56)
Delavnica in popravljalnica, Gorica, Stolni trg štev. 5

Ljubljanska kreditna banka
Podružnica v Trstu. 2
Vogal via Valdirivo 27 — Via 30 ottobre 11
Izvršuje vse bančne posle.
Kupuje in prodaja raznovrstne tuje valute. — Prodaja in kupuje Dinarje. — Izvršuje nakazila Dinarjev v Jugoslavijo.
Sprejema Dinarje na obrestovanje po dogovoru.
Vloge na knjižice v Lirah obrestuje
po 3 3/4 % netto
Vloge na tekoče račune po 4 1/2 %
Vezane vloge obrestuje najugodnejše po dogovoru.
Glavni sedež banke: LJUBLJANA.
Podružnice: Brežice, Celje, Črnomelj, Gorica, Kranj, Maribor, Metković Novisad, Ptuj, Sarajevo, Split.
Delniška glavnica Dinarjev 25,000.000.—
Rezerve: Dinarjev 20,000.000.—
Tel. št. 5-18, 22-98. Uraduje od 9 do 12 1/2 in od 14 1/2 do 16.

PODLISTEK

Ljudmila Pivkova:

KRIMINAL (30)

Auditor mi čita citat iz mojega pisma, ki sem ga pisala možu o podpisih za majsko deklaracijo. Zakaj sem se čudila velikemu številu podpisov?

«Čudila sem se, ker nisem smatrala slovenskega ljudstva za tako zrelo, da bi se udeleževalo v masi politične deklaracije».

Ko smo zaključili zapisnik, sem vprašala, kaj dela oče in ali je zdrav. Auditor Steer mi je zatrjeval, da se očetu dobro godi. Mlajši gospod je dodal, da ima oče svetlo sobo in da je sam v njej.

Podpisala sem zapisnik. Nato je nekdo potrkal. Vstopil je visok vitek gospod, ki sta ga auditorja poznala. Prijateljsko so si segali v roke. Prišel je, da me vpraša, če si ne želim, da bi me zastopal. «Advokat dr. Traub», se je predstavil.

V prvem trenotku nisem vedela, kaj naj storim. Poznala ga nisem. Misel mi je šinila v glavo, da ga je poslal nekdo izmed znancev. Pravim mu torej, da mu bom hvaležna.

Dr. Steer misli, da mi zastopnik sedaj ne bo menda niti več na korist. Jaz sem mu pa kljub temu podpisala pooblastilo, nakar je odšel in za njim dr. Steer.

Drugega auditorja sem vprašala, kako dolgo bo po njegovem mnenju še trajala preiskava.

«No, dolgo ne bo več,» pravi, ne da bi se ozrl name. «Dr. Steer se odpelje sedaj na fronto, v Trident, preiskovat. Preden se vrne — no, morebiti za tri tedne.»

«Za Boga, tri tedne še?»

Ko se je vrnil dr. Steer, sem ga prosila, naj pospeši delo, kolikor more.

«Ali ste zadovoljni? Ali nimate nikake pritožbe?»

Pravim mu, v kako bedno luknjo so me utaknili med tatice, v najslabšo družbo, ki si jo zamorem misliti. In kaj, ako je tudi sestra v takih razmerah, mlado dekle, naj le presodi...

Umeva mojo pritožbo in pravi, naj sem brez skrbi, ker hoče vse osebno urediti.

10. **Izmena v celici.**

Majhna Blanka je čudovito izlahka prenašala življenje v ječi. Včasih je bila seveda slabe volje in njena mati je tedaj ravnala brezsrčno z njo. Nekoč je dobila mati pismo, neprijetno vest glede svojega stanovanja, nakar je divjala po celici in si hotela ohladiti srd na otroku. Jedva sva s Klímovo obranili dekletce.

Zabavala se mse često z otrokom in mu gnetla iz kruha figure raznih živali. Dekletce se me je jelo oklepati tesneje nego mi je bilo ljubo. Ni mi dovoljeno, da bi se posvečala svoji lastni petorici, tu se pečam z otrokom, ki mi ni nič do njega!

Blanka je dobila prišč po telesu. Vse smo se ustrašile. Klímova je trdila, da prihaja ta bolezen od nesmage — sirota nosi že tretji teden košuljico na sebi. Mati je šla z njo k doktorju, ki je določil, da ima srab ter ji je predpisal gnusno dišečo mažo. Imamo torej zopet novo prijetno čustvo: nado, da ob znani nalezljivosti sraba dobimo vse. Kar je bilo doslej v celici prostora, se nam je še bolj omejil.

Vsak dan hodi mati z Blanko k doktorju in ga oblega s prošnjami, naj jo izpusti. Ali je napravil kake korake ali ne, ne vemo, toda v soboto 17. novembra zvečer je odšla z Blanko. Videla sem prvič nervozno hitenje in pospravljanje in velikansko radost, s kakršno odhajajo ljudje iz zapora. Tudi meni je tolklo srce. Tudi jaz bi bila sposobna na isti način izražati svojo radost. Kdaj neki napoči meni ta-le dan?

V celici čutim olajšavo, ko ni več te osebe. A njena odsotnost ima tudi neprijetne posledice. Dokler je bila pri nas, se je zabavala s Klímovo in jaz sem bila lahko sama v svojem kotu, na svojem izprehodu po celici in zunaj. Sedaj bom morala neobhodno odgovarjati Klímovi. Pomagala mi je svojčas nositi Vero, česar ji ne morem pozabiti in nazadnje ni tako moralno pokvarjena, kakor ona, ki je odšla.

Molče sva šli spat. Tudi zaran sva le malo govorili. Ona se je čutila tujko napram meni in se ni vsiljevala, jaz pa tudi nisem čutila potrebe, da se ji približam. Trdila je, da nam čim prej nekoga porinejo v celico.

Misli mi uhajajo na razgovor, ki sem ga imela z dr. Steerom, ko je zatrjeval, da hoče vse urediti, in na obisk svetnika B., ki nas je zaran inspiciral in vpraševal, ali se dovolj kuri i. p.

Vesti iz Istre

Materija. Čitamo, da so v Trstu šole zaprte radi škrlatice. Pri nas pa je šola zaprta radi hujše in, kakor se zdi, neozdravljive bolezni, ki se kliče: brezbrižnost šolskih oblastev. Naš učitelj je bil z začetkom šolskega leta premeščen v Artviže in naša šola, ki šteje nad 100 otrok, je ostala brez učitelja. Imamo samo italijansko učiteljico, specijalistko za italijanski jezik. Ta učiteljica «predava» dnevno dvem ali trem otrokom. To so žalostni ostanki naše nekdaj cvetoče šole, naša deca gre danes popolnemu analfabetizmu nasproti. Če je sploh kje na svetu merodajna oseba, katera bi si vzela k srcu ta naš žalostni, nekulturni položaj, ji kličemo: «Na pomoč!»

Iz Brega. Bodi mi pozdravljena, ponosna romarska cerkev sv. Jožefa! Kot skrbna koklja sredi piščet, ljubko stojiš tu med nizkimi vaškimi poslopji ter se oziraš po vsej dolini. In kot ljubeča mati si tu, da obvaruješ svoje otroke pred zlom. Kaj si že vse videla mimo Tebe iti, Ti častitljiva hiša Božja, koliko dogodkov veselih in žalostnih, koliko ljudstev od vseh strani in slojev, ubogih in bogatih, učenih in preprostih. Morda je celo divji Turčin kdaj hlačal mimo Tebe, videla si Francoze, gospodoval je za njimi oholi Nemec, dokler ga ni krvavi ples spodil od tu, da je stopil na njegovo mesto — Rimljan... Trdo in neizprosno gre zgodovina, gre usoda svojo pot, ne ogiba se ničesar in ne ustavlja se, gradi in ruši, da spet na razvalinah zida novo...

Take in podobne misli so mi šle po glavi, ko sem stopal nekega nedeljskega jutra v prošli pomladi proti Ricmanjem. In domislil sem se hipoma, kako sem še kot desetletni paglavec tekel na praznik sv. Jožefa v Ricmanje s štirimi deseticami v žepu — moj ideal so bile «orglice» — in seveda kupil sem jih ter takoj zasviral ono večnolepo in pomembno: «Grom in peklo»...

V tem sem prišel k cerkvi. Vstopim. Prijeten polumrak, vonj po kadilu in oni sladki, tihi mir, kako blagodejno vpliva na moje živce.

Nekaj starih ženic čepi v klopeh, prebirajoč molek.... Tam pri spovednici kleči neka gospa in pobožno sklepa roke. Očividno pričakuje spovednika. Ni mi jo mogoče spoznati... «Giovinezza, giovinezza primavera di belezza», čuje se od gornjega konca vasi, — gospa se zdrzne, posluša — bliže prihajajo glasovi — gospa vstane iz klopi — petje narašča — gospa ne vzdrži več, obrne se, uprav teče na cerkveni prag — tržaški izletniki korakajo skoz vas in pevajo njim tako priljubljeno himno in ravno pred cerkvijo končajo z mogočnim eja eja alala — gospa na cerkvenem pragu pa vzdigne bele roke in navdušeno ploska, njen obraz žari veselja. Spoznam jo: pred leti je ravnotako navdušeno ploskala in pevala, le z razločkom, da se je tekst glasil «Bog ohrani, Bog obvari nam cesarja Avstrijo». In z njenih oken v Borštu so mogočno plapolale «schwarz-gelb» zastave, njen mož pa, ki sedaj zvitorepi okoli novih gospodarjev, je kruto preganjal vse, kar ni trobilo v avstrijski rog. Ko je zapihal drug veter, pa je hitro poskril črno-rumene znake in prvi razobesil «tricoloro». Ista gospa je tudi grdo nahrulila dekletca, ki so iz šole grede prepevale «Igra kolo na dvadeset i dva» češ, kdo vas pa to uči, to ni lepo. Razumemo, gospe se zdi bolj vzgojno in primerno, če bi pele «Con la bomba e col pugnale». Ampak kri ni voda in otroci bolj vedo, kaj je dostojno in lepo ko pa ljudje, katere pozna ves Breg in še dalje okrog in ve, kakšni so bili in kakšni so. Capito, gospa M.? Sicer pa bi bila Brežanom lahko malce bolj hvaležna zlasti izza leta 1918 in pa v dnevih poloma. — Narodni stražar «T».

Loterijske številke

Izžrebane dne 10. novembra 1923.

Bari	61	11	30	26	39
Firenze	14	74	70	8	81
Milano	39	77	89	64	42
Napoli	6	83	76	42	84
Palermo	55	3	73	7	23
Roma	3	75	15	19	62
Torino	7	13	43	5	71
Venezia	32	1	45	36	57

Književnost in umetnost

«Novi rod». Izšla je prva številka IV. letnika tega krajevnega mladinskega lista s sledečo vsebino: Moja ljubav, Ksaver Meško: Pri materi, J. Pregelj: Iz spominov, Josip Ribičič: Zavratne pošasti (Z ilustracijo A. Černigoja), 1. Tenkoprahova oporoka. (Nadaljevanje), A. N. Afanasjev - Ivan Vouk: Pravica in krivica, Fr. Ločniškar: Jablan je govorila, Sicilijanske žveplice, Matija Cop (Z lesorezom M. Maleša), Zrnca, Kotiček malih. Na naslovni strani: Prva pot v šolo. — Risba A. Černigoja.

Novi rod izhaja prve dni vsakega šolskega meseca ter stane na leto 10 L; za pol leta 5 L; za četrt leta 2.50 L; posamezne številke so po 1 L. V inozemstvu 12 L letno. — Odgovorni urednik: Josip Ribičič. — Uredništvo se nahaja v Trstu, ulica Fabio Severo 25. — Uprava: «Novi Rod», Trieste — San Giovanni, Casella postale. Last in založba «Zveze slovanskih učiteljskih društev» v Trstu. Tisk tiskarne «Edinosti» v Trstu.

«Gospodarski vestnik». Izišla je ravnokar v dični zunanji opremi 2. številka tega važnega glasila naših gospodarskih organizacij v Julijski Krajini s sledečo velezanimivo vsebino:

1. Dr. Agneletto Josip: O izseljevanju naših delavskih sil. — 2. Zadružništvo: Novi davki in naše zadruge. — 3. Živinoreja: Ing. P. A.: Prehod k zimskemu krmljenju. — Divji kostanj kot krmilo. — 4. Mlekarstvo: Šavli Ciril, mlekarski učitelj: Pripravljanje in uporabljanje domačega sirišča. — 5. Dr. K. M.: Uzroci naše današnje novčane krize. — 6. Kletarstvo: U.: Zatirajte plesnobo v kleti! — U.: Pravilno postavljanje sodov na podkladje. — 7. Sadjarstvo: U.: Boj pedicu! — C.: Skrbimo za sadno drevje! — U.: Kako, kedaj in zakaj belimo sadno drevje? — Organizacija kupčije s sadjem. — 8. Sirk Franc: O registracijskih pristojbinah. — 9. Gospodarski drobiž. — 10. Čebelarski vestnik: Dr. Bobič Leopold: Organizacija razprodaje medu. — Vprašanja in odgovori. — Obvestila. — 11. Tržne cene.

Beograjsko pevsko društvo «Stanković» v Pragi. Dne 2. novembra je priredilo beograjsko pevsko društvo «Stanković» svoj prvi koncert v Pragi. Smetanova dvorana je bila nabito polna in občinstvo je napeto čakalo na pevska izvajanja svojih južnih gostov. Koncert so posetile odlične osebnosti, kar je dalo celi prireditvi še večji sijaj. Predsednika Masaryka je zastopal zunanji minister dr. Beneš. Vendar pa ni imela prireditev na sebi ničesar uradnega, marveč nekaj popolnoma prijateljskega. Pri takih pevskih manifestacijah stopi sicer družabnost v ospredje in pride umetnost šele na drugo mesto. Kljub temu pa ni zbrano občinstvo pogrešalo umetniškega užitka in listi so primerjali «Stankoviča» z «Hlaholom». Prireditev je obenem mnogo pripomogla k utrditvi že itak obstoječih bratskih vezi med obema slovanskima narodoma.

Inventarizacija umetnin in starin na Ruskem. Spočetka se je domnevalo, da so se vse ruske umetnine in starine izgubile v revolucijskem valu. Vendar pa prihajajo sedaj poročila, da so jih sovjetske oblasti spravile večji del na varno. Ravno v zadnjem času je bil izdan ponovni odlok, da morajo oblasti in zasebniki prijaviti vse tozadevne predmete muzejskemu oddelku komisarijata za ljudsko prosveto, ki ga upravlja gospa Trocky. Prijavljeni predmeti bodo najbrže nacijonalizirani.

Gospodarstvo

S TRŽAŠKEGA BLAGOVNEGA TRGA

Premog. Uvoz angleškega premoga je v zadnjem času znatno narastel, vendar pa se večina uvoženega premoga zopet izvaža v zaledje Trsta. V Trstu se nahaja sedaj okoli 10.000 ton angleškega premoga in koksa. Sedanje cene so sledeče: Cardiff 200 do 220 lir, Newcastle 180—190 lir, škotski premog 170—180 lir, franko v vagonu v Trstu. Ker kažejo cene na Angleškem stremljenje navzgor, ni izključeno, da bodo cene premogu poskočile, ako v Angliji zopet ne nastopi padanje cen. Prevozni stroški iz Anglije v Trst gredo tudi navzgor in so poskočili od 11 šilingov 6 pence na 12 šilingov. Družba «Arsa» v južni Istri je sklenila, da se njeni premogovnike. Splošna režija te družbe znaša Notranja vrednost raškega premoga znaša okoli 50% vrednosti angleškega premoga. Pred vojno je bila izražena ta razlika tudi v cenah in omenjena družba je imela v tukajšnji plovbi in industriji mnogo odjemalcev. Vsled izpremembe razmer in podraženja delavskih plač in tudi režijskih stroškov mora družba «Arsa» zahtevati na mestu višje cene nego so cene angleškega premoga cif Trst. Vsled tega kupuje večina industrijalcev raje angleški nego raški premog. Druga premogovna družba, ki ima svoj sedež v Trstu, prodaja premog v Jugoslavijo in ima tam tudi svoje premogovnike. Splošna rezija te družbe znaša ¼ režije pri družbi «Arsa». Njen premog rabijo skoraj izključno jugoslovenske paroplovne družbe in industrije.

Kemikalije. Tvrdka Jul. Rütgers v Angernu pri Dunaju, ki ima tvornico v Tržiču, misli že dolgo časa izpremeniti svoje tamkajšnje podjetje v delniško družbo, da bi se obnovil obrat, ki počiva že precej časa. Predpogoj za to bi bila zopetna otvoritev plavžev v Škednju, ki bi odstopali svoje postranske izdelke tej novi delniški družbi. Obnovitev obrata v tvornici katrama v Tržiču je bila v načtru za mesec februar prihodnjega leta. Medtem pa so se pojavile nove težkoče, ker stoji oblastvo na stališču, da je bila tvornica ustanovljena z nemškim kapitalom in da je vsled tega pod zaplembo. Bili so napravljeni koraki, da se zaplemba dvigne. Proizvodnja katrama je v Italiji razmeroma zelo neznatna in cene rastejo. Proizvodi iz katrama, lahka, težka in srednja olja, se morajo večinoma uvažati iz Anglije, ker domača industrija še ni obnovljena. Destilacije katrama, ki obstojajo v Italiji, dobivajo sirovine iz plinarnic in plavžev. Ker pa en del plavžev počiva, ne morejo delati s polno paro niti one destilacije, ki so navezane nanje. Uvoz iz inozemstva je seveda zelo otežkočen po carinah, ki znašajo od 2 do 10 lir v zlatu. Velik vpliv na cene ima tudi pomanjkanje materijala, ki ga povzroča zasedba Porurja.

Svinjska mast. Cene amerikanske svinjske masti stremijo na tržaškem trgu močno navzgor, kajti povpraševanje je silno veliko. Kot kupca nastopata predvsem Avstrija in Čehoslovaška, ki prejemata sedaj mnogo manj blaga preko Hamburga nego prej. Zaznamovanje cen je sledeče: mast v velikih sodih 35.85 dolarjev, v malih sodih 36.10, druga vrsta Steam Lard 34.30, debel špeh $^{12}/_{14}$ 35 dolarjev, $^{14}/_{16}$ 36.10, $^{16}/_{18}$ 36.65, $^{18}/_{20}$ 37.20 dolarjev, vse cif Trst.

Borzna poročila.

Trst, dne 10. novembra 1923

Valuta na tržaškem trgu.

ogrske krone	0·11	0·13
avstrijske krone	0.0318	0.0323
češkoslovaške krone	65.75	66.25
dinarji	26.35.—	26.55
leji	11.25	11.75
marke	—.—	—.—
dolarji	22.67	22.82
francoski franki	128.50	129.—
švicarski franki	401.—	404.—
angleški funti papirnati	100.45	100·65

Tečaji:

Cosulich	328
Dalmatia	275
Gerolimich	1160
Libera Triestina	382
Lloyd	1465
Lussino	590
Martinolich	140
Oceania	110
Premuda	603
Tripcovich	300
Ampelea	465
Cement Dalmatia	323
Cement Spalato	217

LUCIDO BRILLANTE IMMEDIATO SENZA ACIDI

Brill

Naposled si me vendar ubogal. Brez čevljev, ki so čiščeni z BRILLOM, nisi mogel predstavljati elegantnega moža.

Brill

je čistilo, ki mu daje predmet vse, kar se šteje med eleganco. Rabljeno v najmanjši množini, da čevljem hitro in brez vsakega truda neprekosljivo briljantnost in potroji trpežnost obuvala.

Najvišje cene plačujem za

KOŽE

kun, zlatic, lisic,

dihurjev, vider, jazbecev, mačk, veveric, krtov, divjih in domačih zajcev.

D. WINDSPACH

Trst, Via Cesare Battisti št. 10
II. nadst., vrata 16 35

Sprejemajo se pošiljatve po pošti.

Naročajte in širite „EDINOST“

Zaloga domačih vin.

Vipavsko, istrski refošk in kraški teran. Na debelo in za družine **Via Cunicoli 8,** na drobno in za družine **Via Giuliani 32.**

Priporoča se lastnik
(684) **FR. ŠTRANCAR.**

Inserirajte v „Edinosti“

KRASNO POSESTVO

obstoječe iz poslopja, njive, gozda, arondirano, 15½ hektarjev, v bližini Kanala, sa proda za

L 40.000.

Pojasnila: Rubbia, Gorica, Via Bertolini štev. 10. 597

Znana goriška tvrdka ELIJA ČUK v GORICI

Piazza Cavour št. 9 naznanja tem potom slav. občinstvu, da je prejela zastopstvo najboljših in svetov. šivalnih strojev **„PFAFF“.**

„PFAFF“ je najboljši stroj za šivilje
„PFAFF“ je najboljši stroj za umetno vezanje
„PFAFF“ je najboljši stroj za krojače
„PFAFF“ je najboljši stroj za čevljarje
„PFAFF“ je najboljši stroj in najboljši trpežni stroj za domačo rabo v obče, za katerega se jamči 20 let. V zalogi so razne druge odlične nemške šivalnih strojev. Dvokolesa, puške, samokresi. Brezplačen podik znamke šivalnih strojev v umet vezenju.

Se toplo priporoča **ELIJA ČUK,** sodni izvedenec Piazza Cavour 9.

BANCA ADRIATICA

Ustanovljena leta 1905.
Delniška glavnica Lit. 15.000.000·— popolnoma vplačana.
Glavni sedež: Trst, Via S. Nicolò 9 (Lastna palača). — Podružnici: ABBAZIA, ZARA.

Olajšuje vsako trgovsko operacijo z Jugoslavijo

potom zaveznega zavoda

Jadranska Banka v Beogradu Ljubljani in Zagrebu

in njenih podružnic v glavnih mestih Jugoslavije.

Daje kredite za nakup blaga, subvencije na blago. Inkasi efektov in računov. Informacije. Kupuje in prodaja dinarje in druge valute. Jamstvena pisma in druge operacije po najugodnejših pogojih.